Rahwa Sõna

Üksiknumbri hind 5 senti

Ilmub 6 korda nädalas.

Nr. 177 (1323) Tallinnas, kesknädalal, 12. augustil 1931. a. V aastakäik.

Rukkiost otsustamise eel.

Tänawuse lõikuse ostuküsimus otsustatakse augustikuu lõpul wõi septembri algul.

Enne wastawa korralduse tegemist ei tule müügipakkumisi esitada.

Majandusministeeriumi ringkonnadest kuuleme:

Nagu teada, on riik makswa teravilja kaitseseaduse alusel wõtnud enesele kohustuse osta ära põllupidajailt wõi nende ühistegelisilt ühingutelt omakasvatatud ja omawajadusest ülejääwad rukki tagawarad. Sama seadus näeb ette, et ostu punkte määrab rukki hinna kindlaks wabariigi walitsus iga aasta, mitte hiljem kui septembrikuul, wastawalt rukki tootmise keskmistele kuludele. Ostu tähtaja ja tingimuste määramine kuulub samuti wabariigi walitsuse wõimkonda.

Möödunud aastal algas rukki kokkuost teravilja kaitseseaduse alusel ülerütlikes ulatuses oktoobrikuu algul.

Kuna tookord asi oli alles uus ja puudusid igasuguseid kogemused laiaulatuslise operatsiooni läbiwiimiseks, siis tuli paratamatult hinna küsimus ja muud seaduse teostamisega seotud küsimused warakult ära otsustada, et korraldustöödeks rohkem aega saada. Sisuliselt wõttes ei ole aga kuigi otstarbekohane hinna ja kogu ostu küsimust ära otsustada enne, kui lõikuse ulatus juba selgunud. Teisiti oleks raske hinda õieti määrata tootmiskulude järgi, mis olenewad saagi suurusest. Neil kaalutlustel on rukkiostu küsimuse otsustamisega weel aega. Senini selles asjas igatahes mingisuguseid otsusi ei ole tehtud ja wastupidised kuuldused osutuwad alusetuks. Kogu selle küsimuse otsustamine sünnib arwatawasti käesolewa kuu lõpul wõi septembrikuu algul. Ja majandusministeerium suudab siis weel küll korraldustöödega õigeks ajaks toime saada.

Enne wastawate korralduste tegemist ei ole aga mingit mõtet põllupidajail hakata juba nüüd majandusministeeriumile müügipakkumisi saatma. See toob asjaosalistele ainult asjata sekeldusi. Ministeeriumile ongi juba mõned müügipakkumised siiski antud, kuid praegu ei ole nendega midagi peale hakata. Pealegi tahetakse nüüd, kui ost algab, müügipakkumisi wastu wõtta ainult wallawalitsuste kaudu, et ära hoida pärastisi arusaamatusi.

Peata laiba isik selgus.

Ametiwõimudel läks korda kindlaks teha tundmata enesetapjat, kes enese esmaspäewa õhtul Tartu lähedal mootorrongi alla heitis. See on weneiowit sodakondsuseta noormees, 20-aastane Tartu elanik Ilja Krolow. Enesetapmise põhjused on aga ikka teadmata. Kuna Krolil puuduwad lähemad tuttawad ja omaksed, ei ise keegi ta teo põhjuste kohta midagi lähemalt seletada. Krolow elas Tartus, Tähe tän. 61.

Macdonald jälle Londonis.

London, 11. augustil. Peaminister Macdonald jõudis täna hommikul Shotimaalt, kus ta oma puhkuse aega weetmas, pealinna. Tagasitulles seletas ta, et temal on täna kokkusaamine mitmete ministritega, et nendega praegust üldist seisukorda arutada. Täna wõi homme sõitwat ta Shotimaale tagasi.

Rewolutsionääride ja politsei kokkupõrge Kuubal.

New-York, 10. augustil. Guanabacoas (Kuuba) oli kokkupõrge rewolutsionääride ja politsei wahel. Kokkupõrkel jäid üks politseinik ja 9 rewolutsionääri surma, kuna kuus sai raskesti haawata.

Lennuki ristsed Lasnamäel.

Täna esimese eesti eralennuki proowisõit. — „Flamingost“ saab „E. S.-E. D. A.“

Täna kell 5 p. l. on Tallinnas, Lasnamäe aerodroomil meie esimese spordi- ja eralennuki ristsed. Nimelt saab siis E. Dammele kuuluw kääbuslennuk „Flamingo“ omale uue nime — „E. S. E. D. A.“ Pidulikkudele „ristsetele“ järgneb lennuki esimene õhkutõus ja demonstratsioonilend linna kohal. Lennukit juhib selle juures lendur-kapten A. Under. Kohale on kutsutud ka kaitseministeeriumi, õhukaitse staabi ja teedeministeeriumi kõrgemad ametnikud. Lindi lõikab pooleks teedeminister A. Oinas, mille järele „E. S. E. D. A.“ õhku wuristab.

Kääbuslennuk on registreeritud Tallinna õhuasjanduse ühingu juures ning ta omanikuks on endine meie sõjawäe lendur E. Damm. Lennuk jääb õhuasjanduse ühingu liigete kasutada.

„Flamingo“ jõudis Eestisse umbes nädalapäewad tagasi, asudes lennule Saksamaalt. Teel juhtus küll rida wiperusi, kuid wastaw komisjon tunnistas lennuki siin sõidukõlbulikseks.

Lendur E. Dammel on weel kolm umbes samade mõõtudega pisilennukit, mis hiljuti laewal Tallinna sadamasse tesdi. Need on weel komisjoni poolt läbi waatamata. Lendur Damm tahab need lennukid samuti õhuasjanduse ühingule kaubaks teha.

Kuna tulewaks kewadeks Lasnamäel walmib eraaerodroom, wõib õhuasjanduse ühing siis edukalt lennuasjanduse propageerimisele asuda. Ühing ise asutati juba ammu, kuid senini puudus see kõige hädawajalikum — lennuk.

Wenelased otsiwad hukkunud „Rabotshiid“.

17 laewa korraga kohal.

Helsingi, 11. augustil. Wene laewad Krensgrundi lähedal jatkawad ikka weel hukkunud allweepaadi otsimist. Wahetwahel lahkuwad laewad õnnetuskohalt, kuid ilmuwad warsti jälle tagasi. Nii on möödunud reedel kohapeal ankrus nähtud terwelt 17 laewa, nende hulgas mitmed sõjalaewad. Eile oli neist kohal weel ainult 12: üks suurtükipaat, kolm traalerit, kaks jäälõhkujat, kaks abilaewa, kolm mootorpaati ja ujuw dokk. Mootorpaatidelt korraldatakse tuukrite wee alla laskumist piirkondades, kus arwatakse asuwat Tallinna-Helsingi wahelise kaabli katkemiskoht. Nagu teada, katkestasid Wene laewade ankrud umbes paari kuu eest tähendatud kaabli. Kohalolewa laewastiku suurus ja kuiwa doki asumine Soome lahes tõendawad, et siiski mitte ainult tegemist ei ole kaabli otsimisega.

E. Töölisühingute Keskliidu esindaja Rootsis.

Stokholm, 10. augustil. Eesti ametiühingute esindaja H. Martinson jõudis täna hommikul Stokholmi ametiühingute kongressile, kus teda südamlikult terwitati. Rootsi ametiühingute esimees Edward Johanson tuletas oma terwituses meele, et Martinson umbes 20 aasta eest Rootsis töötas. Oma wastuses nimetas Martinson seda, kuidas ta 25 aasta eest poliitilise pagulasena samas wabrikus töötas, kus Edward Johanson tööl oli. Sellest ajast olewat temal parimad mälestused. Samal ajal on ta õppinud Rootsi keelt, mis temal wõimaldab kongressi kaasa jälgida.

Helsingi, 11. augustil. „Helsingin Sanomatele“ teatatakse Stokholmist: Ametiühingute kongressil esines kõnega Eesti tööliserakonna esindaja H. Martinson, kes 13 aastat on töötanud Wenemaal. Kõneleja tähendas, et olewat kohtanud ainult kahte isikut, kes Nõukogude Wene oludega olid rahul. Suurim hulk on kannatanud wäimlise surma all. Ilkski lääne-euroopalane, ka kommunistid mitte, ei suutwat Nõukogude riigis kodunede. Martinson lõpetanud oma kõne sõnadega: „Wisitilt on hea olla, kuid mitte selleks, et tema oludes istuda. Kohe, millele Wene töölised ahmud, on meie hadeohtlik.“

Saksa Kommunistliku partei keskkomitee jääb.

Berliin, 10. augustil. Berliini parempoolse ajakirjanduse nõudmist kommunistliku erakonna ärakeelamise kohta, ei ole wõimalik praegu teostada, kuna puudub seaduslik alus kommunistliku erakonna rühmade likwideerimiseks riigipäewal ja üksikute maade parlamentides.

Castle õiendab.

Washington, 10. augustil. Alamriigisekretär Castle seletas, et Londoni kuuldused Macdonald-Stimsoni läbirääkimistest sõjawõlgade rewideerimise kohta olewat ilma igasuguse aluseta.

Preisi rahwahääletuse tulemuse üle awaldas Castle heameelt, öeldes, et see kaasa aitab usalduse tõstmiseks Saksamaa wastu.

Otsitakse Helsingis surnud naise omakseid.

Helsingi, 11. augustil. Helsingis suri Eesti kodanik Anna Mikenberg. Surnu omakste asukohast puuduwad kohalikul Eesti seltskonnal ja surnu tuttawatel igasugused andmed. Mikenbergi mees asuwat Eestis. Temalt oodatakse selle teate saamisel wastawaid korraldusi.

Frankfurti kiirrongi õhkulaskjad tabamata.

Berliin, 11. augustil. Senini ei ole weel korda läinud tabada Frankfurt-Berliini kiirrongi kallaletungijaid. Maandrewalitsus kõrgendas tabamise tasu 100.000 marga peale.

Loodetaw ilm.

Kolmapäewal, 12. augustil.

Keskmise tiirusega edela- ja lõunatuuled, ränksilwitus, suuremalt jaolt kuiw ja temperatuur endine.

Esietenduskino „Modern“ S. Tartu mnt. 4.

7. augustist! Suurepärane kahekordne eeskawa 7. augustist!

I) Kuulsad Ameerika näitlejad LAURA LA PLANTE ja NEIL HAMILTON lõbusas farsis

„Armastus püünises“.

II) Tuntud Saksa näitlejad Maly Delschaft ja Walter Slezak tõsises eludraames

„EEROS AHELAIS“.

Ohjeldamata kirgede tragöödia.

Seansside algus kell 5.30, 8 ja 10.30.

Kino „FORUM“ Narwa m. 13, telef. 304—47.

7. augustist alates 2 löökpilti korraga!

Miljonite lemm. Janet Gaynor ja Charles Morton hiilgawas helifilmis „KRISTIINE“. Suur armastuse draama.

ESTHER RALSTON ja RICHARD DIX lõbusas filmis

„Kõik naise pärast“.

Algus ärip. kl 5, pühap. kl. 2.

Kinoteater „ENDLA“

Suurejooneline kaksiketendus: I. Fox-film

Kardetaw elukutse

Farss 8 waatuses lõbusast wanapoisist, kes naistega alati pigis... Peaosades: VICTOR McLAGLEN, LILIAN TASHMAN, WILLIAM HARRIGAN, ARTHUR STONE ja t.

II Paramount Film.

Salajane agent

Draama diplomaatide tegewusest 7 waat. Peaosades: BLANCHE SWEET, ARLETTE MARSHALL, NEIL HAMILTON ja t.

Algus ärip. kell ½6, pühap. kell ½3.

Kinoteater „Kungla“ W. Pärnu m. 31

Hiilgaw kahekordne eeskawa! Mihail Tshehow, Dolly Dawis, Otto Walburg, Eewa Speier, Marion Gerdt j. t. suurfilmis:

„Oma armastuse narr“

Kütkestaw ja haaraw armastus-romaan 10 osas. Lawastatud Henry Batailler „Pollis'e“ komöödia järele.

2) Haaraw ja huumoririkas farss 6 osas:

„Leidur — hädawares“ Peaosis: Charles Rogers, Alice Joyce ja W. C. Fields. Algus ärip. kell 5, pühap. kl. 1.

Kinoteater „DIANA“, Kopli tän. nr. 2.

Suur kahekordne eeskawa!

„PÕGENIK“

Raske eludraama Charles Neville Bucki nowelli järele. Peaosis: Clara Bow ja William Powell.

„LIUGLEW TEE“

Põnew dr. 10 j. Peaosis: Erna Morena, Harry Hardt ja Heinrich Georg.

E. T. L. wiimased wõistlused Saksamaal.

Maadlejate ja poksijate uued wõidud.

Jalgpallis ei wea.

Sportlased jõuawad tagasi täna õhtul.

Raskejõustiklaste wõidud Magdeburgis.

ETL raskejõustiku meeskonna wiimane wõistlus oli Magdeburgis 7. augustil. Magdeburgi jõudes enne wõistlust tutwustati meid linnaga ja mõne tähtsama tööstusasutusega. Õhtul kl. 8 algasid wõistlused tsirkuses. Publikut rohkesti.

Poksis tuli kaalus Keil (E) kohtuda Gellertiga (M), kellele kaotab punktidega.

Sulgkaalus Muttik (E) — Müller (M). Pinew matsh. Wõitja Muttik.

Kergekaalus R. Stepulow (E) wõidab ülekaalukalt Hanke (M).

Kergeskeskkaalus A. Stepulow (E) — Vahring (M). Wõidab A. Stepulow suure paremusega.

Maadluse alal kergekaalus Olle (E) — Bischof (M). Esimese woorn wõidab Olle paremusega, teine woor — wiik.

Keskkaalus Pohla (E) — Luremann (M). Wõitja Pohla: 1. woor — 4,20 m., 2. woor — 4,24 m.

Poolraskekaalus Jants (E) — Fidler (M). Wõidab Jants: 1. wooru — 3,33 m., 2. wooru — 2 m.

Raskekaalus kohtuwad Wink (E) ja Wagner (M). Wõitja Wink: 1. wooru — 8,10 m., 2. wooru — 5,55 m.

Wõistluse tulemus: poksis wõitsime 6:2 ning maadluses 14½:1½ punktiga. Ja kuna Magdeburgi raskejõustiklasi hinnatakse kui häid mehi omal alal, siis seda wõistlustulemust wõib meie kohta hiilgawaks pidada. Magdeburgis asub ka Saksa töölisspordi raskejõustiku keskus.

Magdeburg, 8. aug. 1931.

Sn.

Wiimased wõistlused Saksamaal.

Kesk-Saksa meistriga mängiti wiiki.

5 mängu üldtagajärg 4:16.

Eelwiimasel kohtamisel Ascherslebenis oli Eesti meeskonnal wastas Kesk-Saksa meistermeeskond. Senised kaotused Saksamaal laskisid oletada õige tugewat kaotust. Ka saksalased ise näisid selles kindlad olewat. Ennustati meile päris awalikult kaotust kuni 10:0.

Mäng kujunes aga sootu teisiti. Meie meeskond näitas üllatawalt head mängu. Saksamaal peetud mängudest oli see mäng kahtlemata ilusamaid partiisid. Mäng lõppes 1:1, kusjuures mõlemad meeskonnad saawutasid wärawa 11 mtr. karistuslöögist 1. poolajal. Kesk-Saksa meister oli meie meeskonna wastu täiesti wäimetu, kuna meie mehed kohati isegi ülekaalu näitasid.

•

Ascherslebeni mängust tiiwustatud lootsi, et wiimasel mängul Braunschweigis (160.000 elanikuga linn) meie meeskond Saksamaal esimese wõidu saawutab. Ka mängu algus lasi seda oletada. Kogu mäng möödus eestlaste wäikse ülekaalu all, kuid jällegi ebaõnnestumisega. Sudiiti küll wastase wärawa all, kuid jälle wana wiga: puudus see wiimane nõks — pealelöök. Sakslased seewastu olid meie wärawa all palju aktiiwsemad, realiseerides mõne kiire sööduu meie wärawal alla ka wärawaks. Nii lõppeski see wiimane mäng Saksamaal, ehkki meie meeskond oli ülekaalus, 3:0 sakslaste kasuks.

Saksamaal peeti nii üldse 5 mängu, üldtagajärjega 16:4 meie kahjuks.

Rahwa Sõna
on ainuke sotsialistlik päewaleht

Töölissportlased teel koju.

Tallinna jõutakse 12. aug. õhtul.

Wiimane wõistlus meie töölissportlaste jalgpallimeeskonnal oli 7. aug. Braunschweigis. Samal päewal wõistlesid poksijad ja maadlejad Magdeburgis.

8. aug. hommikul kohtasid mõlemad meeskonnad Magdeburgis ja sealt jõuti lõunaks Berliini. Berliinis peatuti 1 päew ja 9. aug. lõuna ajal asuti koju poole teele.

Kõik mehed on terwise juures, kogu sõit on seniks läinud wähemagi wiperuseta. Tallinna loodetakse jõuda 12. aug. õhtuks.

Rahwuswaheline sotsialistlik naiskonwerents.

Osawõtjaid üle kogu maailma. — Suur kõnekoosolek. — Ostra-Oinase kõne koosolekul. — Sotsialistlikkude naiste nõudmised.

(Meie erikirjasaatjalt Wiinis.)

Rahwuswaheline sotsialistliku töölis-kongressi eel peetakse harilikult rahwuswaheliku sotsialistliku naiskonwerentsi. Tänawu oli naiskonwerents eriti arwukas. Esindajaid oli 27 riigist kokku 172.

Päewakorras oli 3 punkti: 1) Naine majanduselus. Arwestades naise tööstuses ja põllumajanduses [illegible] 2) [illegible] naise [illegible] ja sotsialistliku naisliikumise [illegible] konwerentsil [illegible].

Läbirääkimised olid elawad ja asjalikud. Neist wõttis osa ka seltsiline Ostra-Oinas.

Tööstuses nõudis konwerents naistöö erikaitset wastandina kodanlisele naisliikumisele (open door), milline nõuab naistele täielikult ühesugused töötingimused meestega. Konwerents leidis, et naist rahuldab nõue: ühesugune töö eest ühesugune tasu. Kuid kui naine eriline olukord nõuab naistele erikaitset, naistele, rasedusel, puhul jne., siis peawad tookaitse seadused seda temale andma.

Töölisnaist ei saa pidada ühe-õigusliseks, enne kui pole tuleks terwisewastastesse olukordesse, millistel wõiwad olla rasked tagajärjed mitte üksi naistele, waid ka tulewasele põlwele.

Naistöölistele põllumajanduses nõustati nõuda samu töötingimusi kui tööstuses. Enam rõhku tuleb panna maaproletaarlaste organiseerimisele.

Naise kohta perenaisena ei wõetud wastu otsust. See küsimus lükati edasi ning tehti ülesandeks [illegible] selle kohta.

Majateenijate kohta otsustati [illegible] wõitlus perenta tulewiku nimel. Kõigi sotsialistlikke erakondi kohustatakse wõitlema selle eest, et majateenijate kohta makswama pannakse seadusist tookaitse ja kindlustusseadused tööpunduse ja wanaduse wastu. Tuleb kindlaks määrata tööaja pikkus ja suwine puhkus palga edasimaksmisega. Tuleb asutada eeskätt koolide jaoks tööwahetalitus ja korraldada edasiharimiskursusi ning asutada majateenijate kodusid.

Abielus naise kutsetöö kohta wõeti wastu resolutsioon, kus allakriipsutatakse, et naisel on samasugune õigus töö peale kui mehel. Waitolu tööpuuduse ja naistöö wahelen tawaline kapitalistliku korra waitolu. Naise töö keeld ei wähenda tööpuudust, kuid kui töölisi wallandatakse, siis on loomulik, et neid wallandada tuleb, kelle majanduslik seisukord parem on, — olgu ta siis naine wõi mees.

Esimese konwerentsi päewa õhtul oli korraldatud suur kõnekoosolek mõne ametiühinguste majas. Saal oli rahwast täis. Kõnelesid 18 riigi naised alates Inglismaaga ja lõppedes Palestiina ning Ameerikaga.

Seltsiline Ostra-Oinas rääkis Eesti üldisest seisukorrast ja Eesti sotsialistliku partei poliitikast muuseas märkides Eesti töölisnaise wäikeid palkasid ja raskeid töötingimusi. Kõnelejaid jaid elawate kiiduawalduste osalisteks. Lõpuks santi ette rida rahwalaule.

Naiskonwerentsi otsused esitati Rahwuswahelisele Sotsialistlikule kongressile kinnitamiseks.

Suured spordiwõistlused Antslas.

Külalisi lähedalt ja kaugelt.

Mitmekesine reslawa.

Antsla Töölisspordi ühingu „Walguse" korraldusel peetakse Antslas pühapäewal, 16. augustil k. a. suured spordi pidustused, millest osawõtma on palutud rida ETL spordiühinguid üle maa. Et spordipidustused suurejooneliseks kujunewad, näitab juba see asjaolu, et suur osa spordiühinguid andis üles on annud ja esinewad tugewate meeskondadega. Üldse on juba üles antud käesolewa ajani 8 spordiühingut 300 sportlastega, kuna iga päew rohkesti ülesandmisi juure tuleb.

Kawas on:

Kell 11 homm. sportlaste kogunemine koolimaja ärele; kell 11,30 sportlaste rongikäik spordiwäljale; kell 12 wõistluste algus.

Wõistluste kawas on: jooksud, hüpped, kuulitõuge, oda ja kettaheide, jalgrattasõit ja wõrkpalli wõistlus Antsla „Walguse" Wõru „Wõitjõka" ja Tartu R. S. spordiringi meeskondade wahel.

Kell 4 p. l. Tuletõrje ühingu ruumes Antsla „Walguse" loterii loosimine. Kell 9 õhtul Antsla tuletõrje ühingu saalis peetakse Wõru „Wõitjõka" näitesektsiooni poolt pidu-õhtu, mille kawas on: „Nurme Liine kosilane", ajalohane pilkenali 2 waatuses ja Kreeka-Rooma maadlus Antsla-Wõru wahel. Peale selle naljaettekanded, poksi demonstratsioon Wõru poksijate poolt, loterii tagajärgede wäljakuulutamine ja palju muid lõbustusi. Lõpuks tants. Et publiku soowidele wastu tulla ja arwestada praeguse kehwa majandusliku seisukorraga, on ühingu juhatuse poolt pileti hinnad nii odawad et ka kehwematele kodanikkudele pidude pääs wõimalik on. Praegune spordipidustus Antslas on esimene omasarnane, selleparast loodab ühingu juhatus publiku rohket osawõttu.

Juhatus.

Kuimetsa koondus kardab Maatöörahwa Ühingut.

16. aug. k. a. tahtis Kuimetsa Maatöörahwa Ühing korraldada peo Tallinna töölisteatri kaastegewusel.

Kuimetsa Haridusseltsi juhatus oli nõus ruume andma harilikku tasu eest. Seal saanud aga kohalik koonduse liider haisu ninna ja läinud kutsumata Haridusseltsi juhatusele oma suurt abi pakkuma. Teinud igati selgeks, kui hädaohtlik on Kuimetsale Maatöörahwa Ühing (muidugi koondusele). Juhatus muutnudki hädameelsuks ja otsustanud Kuimetsa Maatöörahwa Ühingule ruume mitte anda peo korraldamiseks. Ja kui Tööliste teater tahab esineda, siis wõib ju 16. aug. k. a. ruume saada, aga 5.000 senti õhtu pealt.

Kuhu nimwiisi jõutakse! Kas koonduse „issid", tahawad rumalusega end wee peal hoida. See ütleb aga weel kord, kus koondus mängus, seal pole juttu poliitilisest sallivusest. Aga kas on siis rahwamajade ehitusfond ainult koonduse monopol. Ei tuleks sarnaseid rahwamaju rahwamajade wõrku wõtta ega anda neile pennigi riiklist toetust.

Kuimetsa Maatöörahwa Ühing sellega weel ei häbene. Leitakse ka mujalt ruume ja korraldatakse pidu, samuti kui möödunud aastal. Kas kohutas möödunud aasta Maatöörahwa Ühingu ülihästi õnnestunud pidu koonduse nii ära, et nüüd ei julgeta enam ruume anda.

Raplas pandi alus seltsimajale.

Rapla on Harjumaa suurem ja tähtsam keskkoht, kuid siiamaani pole seal weel korralikku seltsimaja. Nüüd on wõtnud selle suure ülesande teostamise enda peale Rapla Haridusselts. 9. aug. k. a. oli seltsimaja nurgakiwi asetamine. Waimuliku talituse pidas pastor Liiw. Terwitusi ütlesid Harju maawalitsuse poolt mw. sekretär S. Leidtorp, Rapla majanduslikute organisatsioonide poolt J. Rubelt ja Kasemets, Rapla õpetajate ühingu poolt J. Kruus ja walla poolt wallawanem Hamburg.

Asja algataja ja hing näib olewat seltsi esimees Rüütman. Aktusele oli kogunenud hulk rahwast.

Õhtul oli kontsert Tallinna Laulumeeste seltsi poolt.

Kohal oli ka prof. Topman, kui Rapla endine elanik.

Tuleb terwitada Rapla Haridusseltsi suurt ja julget tahet rahwamaja ehitamisel, ja weel ilusamat algust, nagu seda pakkus prof. Topman oma kooriga.

Tahaks loota, et Rapla ja tema ümbruse rahwas hindaks kõrgesti alustatud ehitust ja oleks seltsi juhatusele nõu ja jõuga abiks.

Kodakondsus ja töölisnaine.

Rahwuswaheline sotsialistlik naiskonwerents arutas ka seda küsimust. Siin asusid sotsialistlikud naised teisele seisukohale kui kodanlise naisliikumise (open door) esitajad.

Töölisnaisele ei ole tähtis täielik ühesõiguslus mehega, temale on tarwis eritingimusi, sest ei ta majanduslikus elus nõrgem on kui mees. Nii ei saa nõuda, et naine, näiteks, eraldi kodakondsust peab wahetama, kui mees oma kodakondsuse on muutnud. Mees on töös, tema kohta wõib olla on kõik nõuetawad tingimused olemas. Naine aga on kodus, wõi kogani weel kodumaal ja peab siiski tahaks perekond ühte asuda ja koos olla. Naisel ei ole sellastel juhtudel kerge nõuetawaid kodakondsuse muutmise tingimusi täita. Naisel peaks seega olema õigus wahetada mehega koos kodakondsust. Ainult teatud aeg, peaks talle jääma mehe kodakondsusest loobumiseks kui ta ise ei peaks tahtma wahetada mehega koos kodakondsust, missugused juhud kindlasti ka ette tulla wõiwad.

Lindbergh alustas lendu.

New York, 8. augustil. Kolonel Lindbergh ühes abikaasaga, kes 29. juulil New Yorgi osariigi North Beachi aerodroomilt lendu alganud Tokiosse, lendasid Kanada kaudu Point Barrow'sse Alaskasse. Lend kundis wäikeste etappide kaudu.

Naiste walimisõigus

Rahwuswaheline sotsialistlik naiskonwerents awaldas läkituse kõigi maade naistele, kus ta oma rõõmu awaldab Inglise sotsialistliku partei ehu kohta, kus 2 naisesitajat walitsusse on saadetud ja Hispaania parlamendi komisjoni ühe kohta, mille järele naised Hispaanias oleks poliitiliselt täielikult ühesõiguslikud meestega.

Konwerents awaldas oma halwakspanu wanade demokraatiamaade, nagu Prantsusmaa, Belgia ja Schweitsi häbistawa tagurluse üle, kus naine alles täielikus wõi osalises poliitilises rippuwuses wiibib.

Konwerents paneb nende maade tööliiparteidele südamele kõik jõud kokku wõtta, et naistele poliitiline ühesõiguslus kätte wõita.

Raudteede mootoriseerimine algab.

Nõupidamine teedeministeeriumis. — Kust leida krediiti? Laiarööpalisele mootorrongid, kitsarööpalisele omnibused. „Dwigatel" alustab tööd.

Eile algas teedeministeeriumis ministriabi A. Jürgensoni eesistumisel suurem nõupidamine raudteede mootoriseerimise asjus. Nõupidamisest wõtawad peale teedeministeeriumi esindajate weel osa ka riigikontrolli, majandusministeeriumi ja raudteewalitsuse esindajad. Kaalutakse, millist wariantit walida tuleks, mis raudteede motoriseerimiseks juba warem on koostatud. Samuti tuleb lahendust küsimus, kust hankida wajalikke krediite — kas peab kulud kandma raudteewalitsus wõi tuleb wajalikke summasid hankida eelarwe korras.

Ühtlasi kuuleme, et neil päewil on teedeministri A. Dinase juures käinud „Dwigateli" wagunitehase direktor, mille juures arutatud wabriku tööle hakkamise wõimalusi. Kuna „Dwigatelil" olewat lootus ka N.-Wenelt saada üsna suurt tellimist, wõiks töö alata juba lähemal ajal.

Ühenduses raudteede mootoriseerimisele asumisega tuleks loomulikuks pidada, et uute mootorwagunite ja raudteeomnibuste ehitamine antakse „Dwigatelile", kuna sellega wõimalus awaneks hulgale wabrikutöölistele teenistust muretseda.

Teatawasti asub „Dwigateli" uute omanikkude selja taga Saksa kapital.

Teedeministri A. Dinase korraldusel koostati raudteewalitsuse poolt raudtee mootoriseerimise kawa kahes wariandis. Praegusaegne wõistlus liikumisabinõude wahel paneb raudteele peale uued ülesanded ja et wõistluses autobustega ja jõuwankritega peale jääda, tuleb raudteel ühendust tihedamaks ja kiiremaks muuta ja sõidu mugawusega juure wõita omale reisijaid. Aururongidega tihedat liikumist teostada oleks liig kulukas ja seda arwesse wõttes kawatsetakse sisseseada mootorwagunid ja raudteeomnibused, et nendega asendada kõrwalliinidel aururonge ja määrata suurema liikumisega liinidel lisaronge. Arwesse wõttes sõitjate arwu igal teeosal oleks tarwis mootorwaguneid laiarööpalisel kolme tüüpi (diiselmootoriga 300 HJ, bensiinimootoriga 150 HJ ja bensiinimootoriga 120 HJ) ja kitsarööpalisel kahte tüüpi (bensiinimootoritega 120 HJ ja 100 HJ).

Esimese wariandi järele on ettenähtud kõige wähema [illegible] reisirongide mootorwagunitega wedu ja liikumise tihendamine. Selle kawa järele tuleks juure muretseda 10 laiarööpalise mootorwagunit, 20 külgehaagitawat laiarööpalise wagunit, 23 kitsarööpalise mootorwagunit, 19 külgehaagitawat k.-r. wagunit ja 20 kitsarööpalise wagunit warustada rull laagritega. Kawa teostamine läheks maksma eelkalkulatsiooni järele Kr. 2.729.000.—. Selle juures suureneks ka üldine kulu Kr. 26.300.— wõrra aastas, mida peaks katma loodetaw reisijate arwu suurenemine.

Wariant 2. järele on ettenähtud mootorrongide käimapanemine laiarööpalisel raudteel Petseri-Irboska wahel, Tartu-Elwa wahel 2 paari aurorongide asemele, Tartu-Petseri wahel 1 paari aurorongide asemele, Tallinna-Haapsalu wahel 2 paari aurorongide asemele ja kitsarööpalisel raudteel: Ikla-Pärnu-Sindi, Wändra-Willuwere, Sonda-Mustwee aurorongide asemel 100 HJ raudteeomnibussid ja Türi-Tamsalu ja Tallinna-Wirtsu wahel osa aurorongide asetamine mootorrongidega (120 HJ). Selle kawa järele tuleks juure muretseda 5 laiarööpalise mootorwagunit, 15 laiarööpalise külgehaagitawat wagunit, 9 kitsarööpalise mootorwagunit ja 15 kitsarööpalise wagunit warustada rull laagritega. Terwe kawa teostamine tuleks maksma Kr. 1.200.000.

Mootoromnibused — üksikud wagunid, hakkaksid ühendust pidama kas kitsarööpalisel raudteel, kuna laiarööpalise motoriseerimine täidetaks mootorrongide käima panekuga.

Kusagil oli ennenägematu maawärisemine.

Oodatakse kohutawaid teateid Jaapanist.

Genf, 11. augustil. Zürichi ja Neuenburgi maawärisemise waatlustornide seismograafid registreerisid esmaspäewal kell 22,28 harukordselt tugewat maawärisemist. Maawärisemine wõis sündida umbes 9000 kilomeetri kaugusel, põhja-ida suunas. Oletatakse, et maawärisemine leidis aset Jaapanis.

Belgrad, 11. augustil. Siinne maawärisemise waatlustorn registreeris tugewat kestwat maawärisemist. Tõuked olid nii tugewad, et registreerimisnõelad aparaatidest kargasid. Waatlustorni juhataja seletas, et sarnast tugewat maawärisemist mitmetel aastatel enam pole registreeritud. Lähemad teated puuduwad.

Organiseeritud tapmised Saksamaal.

Abinõud mõrtsukate salkade tabamiseks.

Berliin, 10. augustil. Arwestades eile Karl Liebknechti maja ees aset leidnud korratustega (nimetatud majas asub kommunistliku erakonna (asukoht), kusjuures kaks politseiametnikku surma sai, keelas politseiprefekt riigipresidendi määruse põhjal nimetatud maja ees lahtise taewa all koosolekute pidamise ära. Selle korralduse rikkujaid karistatakse wangistusega kuni kolme kuuni. Liebknechti maja suletakse esialgselt kuni 20. augustini. Maja walwab politsei.

Berliin, 10. augustil. Berliini politseiprefekt määras 20.000 marga suuruse tasu teadete eest, mis aitaksid tabada kommunistlikke terroristide gruppe, kes mitmasel ajal neli politseinikku maha lasksid ja kahte raskelt haawasid ja kes omale ülesandeks on wõtnud organiseeritud tapmistega riigi täidesaatwate asutuste wastu wõidelda. Politseiprefekt laskis ära keelata kommunistide häälekandja „Rote Fahne" numbri, milles kahe politseipääliku tapmist ülistatakse kui kättemaksmist tööliste tapmise eest. Lehe ilmumine on kaheks nädalaks seisma pandud.

Pankurid Londoni otsust täitmas.

Saksamaad warustatakse lühiajaliste laenudega. Wiie-maa pangahärrade konwerents.

London, 11. augustil. „Daily Herald" teatel olewat Inglise panga kuberneri ja direktorite, wiie suurema Inglise panga ja tooniandwate rahwuswaheliste pankade wahel mitteametlikult mõtteid awaldatud selle kawa kohta, kuidas Saksa rahanduse stabiliteeti alal hoida lühiajaliste laenudega. Eile olewat Londoni arwekodade ja tooniandwate rahwuswaheliste pankurite waheline tähtis koosolek ära peetud, et kokkuleppele jõuda rahwuswahelise konwerentsi kokkuastumise asjus, millest osa wõtaksid Londoni, New Yorgi, Pariisi, Hollandi ja Schweitsi pankurid. Konwerentsil tuleks arutusele omawaheline kokkulepe selle kohta, kuidas Saksamaad ka tulewikus lühiajaliste laenudega aidata. Konwerents tulewat juba lähemal ajal kokku kas Londonis wõi Pariisis.

Londoni ja New Yorgi pankurid olewat juba eelläbirääkimistel kokku leppinud Saksamaa uue wastawa pakkumise tingimustes. Pankuritel on siiski ette wõia Londoni konwerentsi otsust, mis käsitab Saksamaa warustamist lühiajaliste laenudega. See annaks Saksamaale wõimaluse normaalse olukorra uuestimaksmapanekul hinge tagasi tõmmata. Krediidiprobleemi korraldamine, mida kawatsetawalt pankurite konwerentsilt oodatakse, aitawat teed tasandada Saksa jalulaitamise suurele kawale.

Kuus uut notarit.

Kohtuminister kirjutas alla sellekohasele määrusele. — Notar rahwale kättesaadawamaks.

Eile kirjutas kohtuminister J. Hünerson alla määrusele, millega prowintsilinnades luuakse kuus uut notari kohta. Senisele lisaks saawad uued notarid Rakwere, Tartu, Walga, Wõru, Petseri ja Wiljandi linnad.

Uute notarite walimine kuulub wastawate rahukogude ülesannete hulka. Kohtade täitmisele asutakse niipea kui leitud wastawa haridusega ja wõimetega isikud.

Notarite koosseisu suurendamise põhjuseks praegu tegutsewate notarite rohke töökoormatus. Ühtlasi tahetakse notarit rahwale kättesaadawamaks teha, sest kõik uued notarid ei asu ainult linnadesse tööle, waid ka maale — nii kuidas rahukogu notari asukoha kindlaks määrab.

Bensiini plahwatus Riias

Tulehaawu said 5 inimest.

Riia, 11. augustil. Eile kella 18 paiku juhtus Poola Riia saatkonna hoones tugew plahwatus. Pealtnägija politseinik jutustab sellest järgmist: Tema hoone lähedal wahipostil, kuulis ta äkitselt tugewat plahwatust. Kohe seejärel kostsid saatkonna majast appihüüded ja paistis suitsu tõuswat. Asjaolude selgitamiseks alarmeeriti tuletõrje. Selgus, et oli plahwatanud suur pudel bensiini köögis, kus saatkonna autojuhi naine moosi keetis. Kolde lähedal seisis 10-liitrine bensiinipudel, mis ettewaatamata ümberkäimise tagajärjel plahwatas. Tulehaawu said autojuht ühes naisega, naiseema ja kaks last. Neljast raskelt kannatada saanutest on kahe elu hädaohus.

Helsingis jagati laenusid

Ühispankade kesklaenukassa tegewusest.

Helsingi, 11. augustil. Ühispankade kesklaenukassa on möödunud aasta augustikuust saadik jaganud uusi laene endiste laenude korraldamiseks umbes 6000 põllumehele, kokku 223.700.000 marga suuruses. Iga laenu keskmine suurus on seega umbes 37.000 marka. Pooleli on praegu weel umbes 1800 laenu jagamine 70 miljoni marga suuruses. Nimetatud laenude jagamist wõimaldab läinud aastal Prantsusmaalt saadud suurem wälislaen. Peale selle on samaks otstarbeks praegu wäljajagamisel kahest siseriiklikust obligatsioonilaenust saadud 100 miljonit marka. Ühes kustutusprotsentidega maksawad põllumehed neilt laenudelt esimesel kolmel aastal 8,75 protsenti ja järgnewail 27 aastal 7,95 protsenti aastas.

Järwakandi kastid Portugaaliasse.

Uusi turuwõimalusi eesti saadustele.

Tallinnas wiibis neil päewil meie kindralkonsul Lissabonis, hra Karl Anderson, kes siin eriti huwitus meie tööstus- ja kaubanduselust, peamiselt sest, mis puudutab kaubawahetust Portugaaliaga. Eestis wiibides tutwunes konsul mitmete tööstustega, külastades muuseas ka Järwakandi klaasiwabriku puutööstust — kastitehast. Selle puhul awaldas konsul arwamist, et Järwakandi kastidel wõiks hea turg awaneda Portugaalias. Eestist lahkudes sõidab ta Lissaboni wastawaid ringkondasid informeerida, waldades kindlat lootust, et juba lähemal ajal wabrik wõiks Portugaaliast suuremat tellimist oodata.

Meie kuurortidest külastas konsul Pärnut, mis talle kõige paremad muljed jätnud.

Pankade ekspertide komitee koosolek.

London, 10. augustil. Täna pidas Baselis oma koosolekut ekspertide komitee, mis 23. juuli seitsme riigi konwerentsi otsuse põhjal rahwuswahelise maksupanga juures loodi. Otsustati jatkata Saksamaa krediidi wajaduse uurimist ja ühtlasi andmeid koguda selle kohta, kas ei oleks wõimalik osa lühiajalistest krediitidest muuta pikaajalisteks. Komitee esimeheks on Ühendriikide esindaja Albert Wiggin. Komitee wõttis teatawaks otsekohesed läbirääkimised, mis praegu selles asjas käiwad Londoni, New-Yorgi, Pariisi ja Zürichi wahel ja otsustas uusi samme mitte enne astuda, kui nende läbirääkimiste tagajärjed teatawaks saawad. Teise esimeheks komitees on Inglise panga direktor Walter Layton.

Tellige „Rahwa Sõna"

Ohwitseri salapärane enesetapmine.

Warsawi, 10. augustil. Lehed teatawad, et eile enese maha laskis endine Wene ja praegune Poola ohwitser Korduba. Ta lõpetas enese elu silmapilgul, mil politsei tuli teda arreteerima. Kogu asi on salapärane.

Poola ei pea tänawu suuri manööwreid.

Warsawi, 10. augustil. „Kurjer Czerwony" teatel ei peeta eelolewal sügisel Poola armee suuri manööwreid. Selle asemel peetakse üksikute diwiiside piirkondades wähemaid manööwreid kohaliku iseloomuga.

„Nautilus" liigub jälle.

Tromsö, 10. augustil. Täna kell 18.30 lahkus „Nautilus" Tromsöst ja sõitis Adwente lahte Spitzbergenil.

„Malõgini" leid põhjamail.

Moskwa, 10. augustil. Oma Põhjanaba-sõidul oli jäälõhkuja „Malõgin" sunnitud tormi pärast Algeri saarel randuma. Kalda waatlemisel leidis „Malõgin" ühe purunenud paadi ja sealt ühe pudeli Baldwini kirjaga 2. 7. 1902, milles öeldakse, et laew „Amerika" hädas on. Kirja lõpul on ära märgitud Zeigleri laager. „Malõgin" sõitis edasi Nowaja Semlja suunas.

Alfons Kopenhaagenis.

Kopenhaagen, 10. augustil. Endine Hispaania kuningas Alfons jõudis täna ennelõunat aurikul „Viceroy of India" siia.

Läti president asub autoreisile.

Riia, 11. augustil. Lehtede teatel sõidab Läti riigipresident Kwiesis ühes perekonnaga oma adjutandi saatel homme wälismaale. Reis sünniwat autoga. Riiga oodatakse teda tagasi septembrikuu alul. Presidendi äraoleku ajal täidab tema kohuseid saima esimees dr. Paul Kalninsch.

K. Ulmanis lahkus.

Majanduslepingu laiendamine kerkib päewakorrale.

Esmaspäewaõhtuse kiirrongiga sõitis pea- ja wälisminister K. Ulmanis ühes saatjaskonnaga Riiga tagasi.

Wälisministrite järjekorralisel nõupidamisel tuli kõne alla ka praegune laiendatud majandusleping, mille kohta minister Ulmanis awaldas arwamist, et seda weelgi laiendada tuleks — kui on selgunud senise lepingu alusel sündinud majandusliku läbikäimise tulemused.

Läti lennukid lahkusid.

Ühised sõjalaewastiku manööwrid lõpul.

Eile hommikul tõusid Kuiwaste reidilt õhku neli läti sõjawäe merelennukit, mis osa wõtsid meie ja läti sõjalaewastikkude ühisest õppusest. Lennukid asuwad teele Liibawisse, kus nende alaline baas asub.

Ühes sellega lõppesid eesti-läti laewastikkude ühised manööwrid. Meie laewad asuwad teele Tallinna poole.

Koolera möllab Basras.

Basra, 11. augustil. Wiimaste teadete järgi on koleraasse, mis siin umbes 10 päewa eest puhkes, 18 isikut surnud.

Wõitlus majanduskriisi wastu — wõitlus sotsialismi eest.

Sotsialistliku Internatsionaali kongressi otsus.

I.

Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal oma kongressi otsustes Brüsselis 1928 ja hiljem Rahwusvahelise Ametiühisuste Liiduga jaanuaris 1931 tehtud resolutsioonis on näidanud põhjalikult maailmamajanduskriisi ja tööpuuduse põhjusi ja juhtinud tähelepanu nende keerulistele majanduslikele, poliitilistele ja sotsiaalsetele tulemustele. Ta on samal ajal püstitanud nõudmised, mille teostamine neid tulemusi wõiks pehmendada ja wiia kriisi järk-järgulisele kaotamisele.

Neist otsustest alates majanduskriis on wõimsalt teravamaks muutunud. Toorainetoodangu walmistuse ja tarwituse wahel on kaswanud, turud on purustatud, walmistatud kaupade kokkulangemisele on järgnenud krediidi katastroofilised purustused. Kapitalistlik maailmamajandus on praegu

kõige kaugemale ulatawas ja sügawaimas kriisis,

mida ta üldse on tunnud. Kapitalism on tõstnud walmistamisewõimete määrani, mis ulatuses ega ole suutnud neid enam walitseda. Kapitalism on ajanud ratsionaliseerimise barbaarsusele, on toonud maailmale suurendatud määral rikkust, paljude miljonite häda ja wiletsus elawate inimeste kõrgendatud kurnamine ja alatasine tõusew tööpuudus on aga selle tulemuseks. Kapitalism on purustanud tundmatult waba wõistluse, laiendanud kartellid rahwusvahelise waatuse, suurendanud piiramist tolle ja hiilimispiirangute rahwuslike turgude kaitseks, poliitilise pingutused, majanduskriis ja rahwusvahelise kaubanduse häired on selle tagajärg. Kapitalism on katsetanud stabiliseerida krediidisüsteemi emissioonipankade koostööga, kullakindlustuse siseseadmisega, rahwusvaheliste pankade asutamisega; stabiliseerimise asemele on astunud börsiwekslatsioon suurimate pankade warem wõimatuks peetud maksujõuetuste saadetud mõistlik börsispekulatsioon ja üldine kindlustus ning usaldusekriis.

Iga wahend, mida kapitalism on katsetanud kriisi wastu wõitlemiseks, on muutunud tema walitsuse all needuseks töölisklasile. See on osutunud wõimetuks walitsema tema omistatawaid warandusi, nii et see teeniks üldist hüwangut.

II.

Anarhia, mida kapitalistlik majandus elab üle, ei wõi olla kõrwaldatud kapitalistliku süsteemi kõrwaldamata. Laiades, ka mitteproletaarseis ringides elab wiletsuse kuulmatu ulatuse suhtes weendeé, et kapitalistliku majandussüsteemi asemele peab astuma maailmamajanduse plaanikindel korraldus. Rahwusvaheliste sotsialistlike parteide ja töölisorganisatsioonide ülesanne on saawutada seda readwust kapitalistliku maailmamajanduse alusepõhjuste paljastamisega, näidata teid

sotsialistliku üldmajanduse teostamiseks,

et koondada praeguse kriisi proletariaadi süstemaatiliseks wõitluseks kodanlise klassiwalitsuse wastu.

Töölisklassi wõitlus kapitalistliku majandussüsteemi kõrwaldamiseks ja sotsialistliku majanduse ülesehitamiseks peab proletariaadi huwides olewikus olema seotud wõitlusega kriisi ja kriisiohwrite häda pehmendamiseks.

Sotsialistlik Töölis-Internatsionaali neljas kongress tunnistab Brüsseli ja Züricho otsused, mis asetasid selleks wõitluseks laiaulatuslikud suundjooned ja sihtpunktid, ja kutsub töölisklassi astuma kogu jõuga seal algatatud nõuete energilisele teostamisele.

Kongress terwitab Inglismaa töölisvalitsuse wastuwõetud kohustust ratifitseerida weel enne 1931. aasta lõppu Washingtoni konwentsioon. See otsus muudab teiste riikide tingimuste tehtud otsused kohustuseks ja wõimaldab weel lahtised ratifitseerimised.

Washingtoni konwentsiooni jõustumine peab andma organiseeritud töölisklassile hoo uute tööajalühendamiste kättewõitlemiseks. Rahwusvahelise Ametiühingute Liidu ja Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali nõutaw neljakümnetunnise nädala wastuwõtmine wõimaldab wäga suurel määral ühe osa töötute wõtmist produktsiooniprotsessi ja nõnda anda wastumõjutust hädaohtudele, mis kaswawad ühe osa töölisklassi kestwast eemalolekust üldise proletariaadi igasugusest majanduslikust tegewusest. Tunnustades kõik, mis wõib tulla Rahwasteliidu tegewusest, kongress peab ometi konstateerima, et kõik Rahwasteliidu katsed kõrwaldada majandust üksikmuudele, seni on äpardunud. Rahwasteliit oma senises koosseisus ei wõi täita tema peale pandud ülesannet. Ta jääb alles siis kõlwuliseks abiliseks uue majanduse ülesehitamiseks, kui organiseeritud töölisrahwale on kindlustatud juhtiw koht selle juhatuses.

Kongress nõuab rõhutades majanduse awalikku demokraatlikku kontrolli, eriti igasuguste monopolistlike koondiste kontrolli. Selle täielikul tulemusel eeldusteks produktsiooniwahendite omanduse ning majandusmeetodite muutumine. Tähtsaks sammuks ja samal ajal

üleminekuks sotsialistlikule plaanmajandusele

kongress peab ettewalmistawa tööstuse sotsialiseerimist, riikliku wõi ühiskondlise kaubandusmonopoli korraldust ja pankade ning krediidi riigistamist. Ta kutsub sotsialistlikke parteisid asetama neid nõudeid oma kriisiwastase wõitluse keskpunkti, looma rahwusvahelise awaliku majanduskontrolli teostamise wõimalusi nende teostamisega rahwuslikul pinnal ja walmistama ette sotsialismi teostamist.

III.

Töölisklassi wõitlus kriisi wastu on samal ajal wõitlus

proletariaadi poliitilise wõimu kättewõitmiseks.

Ainult sel määral, kui ühe maa organiseeritud proletariaat kindlustab ja ehitab oma positsioone klassiwõitluses, tal õnnestub pehmendada kriisi tulemusi, häda ja wiletsust maailmas ja kapitalistliku majanduse kõrwaldamisega kõrwaldada ka kriisid. Kunagi warem poliitika ja majandus ei ole wõimunud nii selgesti kui praegu, kunagi warem rahwusvahelise proletariaadi kõigi jõudude pingutamine, ühtlus ja koostöö ei ole olnud nii wajalikud kui sel kohutawal hetkel.

Kapitalistliku anarhia ohwrid ei ole ainult tööstus- ja maatöölised; sama kohutawal wiisil kapitalistlik konsentratsioon on wõtnud keskklasside waranduse ja teinud nad waesteks nii linnas kui maal, on walmistanud haritlastele ja noorpõlwele elu ilma tulewikulootuseta. Proletariaat kutsub neid kapitalistliku majanduse uusi ohwreid wõitluse ühise wastasega.

Sotsialism on inimliku solidaarsuse ülim wäljendusworm. Ta apelleerib kõigile waimsetele ja kõlblistele jõududele, mis pöördumad kapitalismi wastu, selle majandussüsteemi wastu, mis rajaneb õigustamatuil klassieesõigustel ja takistab inimeste wõimaldama enamikul waba isikliku arengut.

Üksi mingi wõim maailmas ei aita töölisklassile ta majanduse ümberkujundamise määratus töös, üksi mingi wõim maailmas ei jõua teostada seda.

Töölisklass peab kasutama kõik klassiwõitluse wõimalused, et mõjustada kuulmatu majanduskriisi surwe all rahwusvahelises ühenduses kõigi sotsiaalse reaktsiooni pealetungide tagasilöömiseks ja sotsialismi ning tõelise rahwasterahu teostamiseks.

Bacjuki raudteeõnnetuse üksikasju.

Warsawi, 9. augustil. Bacjuki raudteeõnnetuse uurimisel senini saawutatud andmeil wangistati Warsawi-Baranowitschi rongi juht ja kõik konduktorid. Neid süüdistatakse jämedas hooletuses. Kui rong seisma jäi, siis tulid nad kõik weduri juure parandustööd waatama ja leppisid ainult sellega, et rongi lõpust 50 kaugusele punane signaallatern üles pandi. Seda hoiatussignaali märkas Warsawi-Riia kiirrong alles wiimasel silmapilgul ja wedurijuht ei suutnud enam lühikese maa peal rongi kinni pidada ja tormas umbes 40-kilomeetrilise kiirusega seiswale rongile otsa.

70-aastane haawaarst lenduriks.

Rooma, 9. augustil. Üks Itaalia tuntumaist haawaarstidest, 70-aastane senaator professor Bastianelli sooritas lenduri katse. Tema ütluse järele wajawat tema lennukit seks, et kiirete operatsioonide puhkudel õigel ajal kohale jõuda.

3 tamme saladus

Edgar Wallace'i kriminaalromaan. 36

Heites pilku aknale, mis asus mehe kõrguel, jatkas Sokrates küsimuste esitamist.

„Ja wahepeal pole teie siin ruumis käinud?"

Stone raputas tummalt pead.

„Wäike uks seal nurgas wiib wälja?"

„Jah, aeda."

„Tohib peale teie weel keegi seda wannituba kasutada?"

„Oh ei", wastas Bob naeratades, „see on eriti waid minu jaoks. Ma ei tarwitse teenijatel siin midagi teha, kuna basseini tühjendamine ja täitmine automaatselt sünnib."

Nad läksid töötuppa tagasi. Kaod seejal koos, wahtis Sokrates mõtlesse süwenenuna kamina tuld.

„Bob", äratas Bob ta wiimaks mõtiskelust, „millisele otsusele olete jõudnud?"

„Millisele?" Smith silmitses tükk aega kaaslase nägu. „Bob, leidub kaks mõistatust, milledest ma ühe olen lahendanud. Tean, miks Jetherse täna öösel teie juure tuli, tean seigesti, mida ta teilt nõudis, tean ka kõik, mis puutub mrs. Barnesisse, tema Jewingtoni instituudisse, ja tean ka mis Mollyga juhtus.

Ja nüüd tahan ma teile, Bob Stone, jutustada wäikese loo, mis teid samapalju huwitab kui mind. Selles on tegemist wiiekümnewiieaastase mehega, kes armub kahekümnekahe-aastasse neiusse ja lõpuks annab kaitsedele, kui nägi, et neiu kellegile nooremale on kinkinud oma tähelpanu."

Bob Stone oli surnukahwatuks muutunud.

„Alustan sellest, mida ma Mandle surmale järgnewal päewal tähele panin. Praegu ei pea ma seda roima teie suhtes eriti suureks koormaks, kuna see oli täiesti mõttetu ja põhjendamatu tegu."

„Ah teie ei pane seda roima mulle pahaks?..." Bob Stone naeratas tsüüniliselt. „See on juba midagi! Wõib olla, wabastate mind mõnest süüdistusest!"

„Roimale järgnewal päewal," jatkas Sokrates kõigutamatu ükskõiksusega, nagu poleks ta teise wahemärkust üldse kuulnud, „külastasin teid. Ja jõudsin siis siia, kui teie raamatukogus parajasti telefoneerisite. Ja telefoneerisite nimelt kellegile Barni nimelisele isikule, parajasti minu kuuldes öeldes: „Saate selle eest wiisinda naela." Hiljem kuulsin ma weel nime „Jewington". Näete, et ma olen täiesti häbitu pealtkuulaja. Ja Scotland Yardis töötab mees, kes kunagi midagi ei unusta. Teie tunnete teda sama hästi kui mina: meie wana sõber, walge habemega ja prillidega; töötab meelsasti usinusega hommikust õhtuni, sorjates ja uues markides arhiiwi kõike seda, mis kohtus sünnib. Muidugi sain temalt ükskaksadeni teada kõik, mis puudutab Jewingtoni instituuti ja Barni. Molly ei tahtnud teist midagi teada, waid kinkis oma südame minu wennale — minu arwates tegi ta sellega päris hästi. Teie aga ei olnud Molly tunnete kindluses küllalt teadlik ja arusaaja. Siis sattis Mandle laiba kohtuliku ülewaatuse minult kaudsel teel teada, et Molly päewaraamatut peab, et ta sellele nagu tütarlapsed kunagi, pühendab oma salajasemad mõtted ja soowid, et ta päewaraamatu hädawaewu tulest suutis päästa, ja kohe walmis teis otsus Molly pihtimused warastada. Murdsite sels wõõrastemajja sisse ja warastasite ta päewaraamatu. Wannun selle peale, et sealt leidsite Lexingtoni suhtes wäga armsaid wäljendusi!"

Stone silmad kiirgasid piiritus wihas.

„Reetud olgu too roheline kollanokk! Kui ta siia oma jalgu poleks tõstnud..."

„Rahu, wana sõber," ütles Sokrates õrnalt. „Kui poleks tulnud Lex, siis oleks tulnud keegi teine Lex ehk Jimmy wõi Harry ning oleks ikkagi nurja ajanud teie waljawaated Molly juures, saatus pole seda neidu teile määranud... Päewaraamatu lugemine äratas teis piiritu wiha minu wenna ja taltsutamatu kire Molly wastu. Kaotasite wiimase raasu mõistuse tasakaalust ning otsustasite Molly ära riisuda. Ja siis ilmus teie silmapiirile Barn, kes on kõigeks walmis. Kartsin juba algul kohe midagi sellast ning seepärast laskisin Scotland Yardist siia komandeerida ühe ametniku, kellele tegin kohuseks Mollyt mu äraolekul kaitsta. Leidlik ja tähelpanelik, nagu teie ikka olete olnud, teadsite juba warem, et see kaitsja päewal magas ning öösel walwas... Frank nägi Mollyt wiimati õhtupoolikul raamatukogus — ja pärast seda pole neiut näinud enam keegi."

„Teil on ju jumalik fantaasia, Sokrates Smith," naeratas teine, kuid ta naeratus oli sunnitud ja teaaterlik.

„Kas pole õigus?... Kuid jatkame weel. Kui Frank raamatukogust lahkus, helises telefon, ja mul on käes tõendus, et helistaja oli nimelt mrs. Barn. Sest momendist jäi Molly kadunuks. On õige, et teie ta autoga minema sõidutasite, — kas Guildfordi wõi kusagile mujale, selle ma esialgul jätan otsustamata — igatahes wõtsite neiu kaasa. Enne seda ta asus teie wannitoas — wõi täpsemalt wäljendades — teie wannitoa seinakapis. Ma ei ole weel täiesti kindel, kas teie tema juures mingisugust uimastuswahendit tarwitasite, kuid igatahes kõnelewad mu tähelpanekud selle poolt. Korraldasite uimastuswahendite abil asja nii, et neiu kuni meie kõigi lahkumiseni endast ei saanud elumärki anda.

Ja kui ma rumala puupeana telegrammi peale Londonisse sõitsin, sõidutasite Molly minema. Teie sõiduki kilomeetrimõõtja näitab, et olete maha sõitnud täpselt kolmsadakümme miili — mis on umbes tee siit „Rabaanguni" ja tagasi."

Bob Stone niisutas keeleotsaga kuiwanud huli.

„Sama palju on siit Weston-super-Maresse ja tagasi — wähemalt mööda minu poolt walitud teed."

Sokrates ei pööranud teise märkusele tähelpanu.

„Neiu asub praegu „Rabaangus"," jatkas ta, „ja nimelt mrs. Barni walwe all. Millised teie edaspidised plaanid on, neid on mul muidugi raske ennustada."

„Nii. Ja mida mõtlete teie ise nüüd peale hakata?"

„Esiteks Molly wabastada, ja siis Scotland Yardiga ühendusse astuda."

„Hm... hm..." laskis Stone kuuldawale. „Nende asjaolude juures oleks parem, kui teie sündmuste tõelises käigus teadlikuks saaksite ja mitte nii palju oma metsikutele ettekujutuse piltidele woli ei annaks, wana kameraad. Mis teil nägemata jäi, asub siin."

Ta astus ruttu üle wannitoa põranda, kuni wiimaks seinakapi juure jõudis.

„Tahate teada asja tõelist külge?" ütles ta Sokratesele, kes temale oli järgnenud. „Hüwa, peate seda ka kuulma ja nägema. Tõin Molly siia, nagu nüüd teid, ja ähwardan nüüd samuti: kui end liigutate, wõi wähemalt häält teete, kõmmutan teid surnuks!"

Bob Stone oli kümnendiku sekundi wõrra kiirem olnud, nii et Sokrates Smithil muud üle ei jäänud, kui põhjendamatu naeratusega käed üles tõsta.

„Nüüd ma tean, Bob, kõik mis mul seni osalt lahendamata oli." Ta uuris asjatundja pilguga automaatpüstolit, mida Stone ta silmnäo kohal hoidis. „Teie tapsite Mandle."

„Tapsin ta wastu enda tahtmist," sosistas ta kulmalt. „Hoidke nüüd, et teid sama saatus ei taba. Kappi! Kähku!"

„Nii mõistus soowitab mul sõna kuulda," wastas Sokrates.

Palkus uksed lajatasid kinni, siis ragisesid kaks wõtit.

„Wajan weerandtundi pakkimiseks," hüüdis mr. Robert Stone, „ja jään kogu ajaks töötuppa. Kui lärmi teete wõi luku purukst lasete, tulistan teid läbi ukse. Ning wean kihla — ma ei lase mööda!"

„Teraskiiwer" tõstab protesti.

Berliin, 10. augustil. „Teraskiiwri" juhid seletawad, et nad kawatsewad waidlust tõsta rahwahääletuse maleswuse sojus, kuna walitsuswõimud on walimiswõitluse wabadust kitsendanud ja kuna peale selle teisi korrarikkumisi ette on tulnud.

Ajakirjanduse dekreet muutmisel.

Berliin, 10. augustil. Riigipresident Hindenburgi algatusel kawatsetakse ajakirjanduse kohta käiwa hädadekreeti nii muuta, et wäliskute maade walitsused wõiwad ajalehti sundida ametlikke teadaandeid ilma kommentaarideta awaldada ainult kokkuleppel riigiwalitsuse siseministriga.

Weileri sulased hauduwad täierakonda.

Kes on „sirgjooneliste sotsialistliku partei" loojad.

Wekslisahkerdajad „wana kuulsust" tagasi toomas.

Juba pikemat aega warwleb lagunewa tööerakonna majandusdiktaatori Weileri üks lehtedest parteidesünnitamise walude. Kord teab ta kõnelda kolebatest lahkhelidest põllumeeste seas, mis peaaegu wiiwat partei lõhenemisele, siis on järjekorras keskerakondadest uue partei loomine päewakorral, sellejärele tuli saihitlik partei (milleist lehel kõige ülikasjalikumad andmed), ning nüüd teisipäewases numbris laseb ta ilmale tulla „uue sotsialistliku" partei.

Selle loojateks pidawat olema „rühm sotsialiste", kes muidugi oma partei senisest poliitikast tüdinenud. Uus partei tulewat „sirgjooneline" sotsialistlik partei, kes ei tunne telgitaguseid kokkuleppeid kodanliste parteidega, waid tahab sõna „sotsialistlik" anda tagasi wana kuulsuse.

Jisenesest mõista uut parteid hakkawat juhtima mõni „wanem sotsialist", kellega minewat kaasa ka mõni riigikogu sotsialistlik saadik. Wiimastest olewat teada kindlasti uute partei meestena terwelt kolm (miks mitte 23!?), aga nende arw wõiwat weelgi kaswada, selle järele, kuidas parteijuhtiwad mehed andwat riigikogu liigetele järgmistel walimistel „hundipasse".

Ühesõnaga — Eesti Sotsialistlik Tööliste partei on niisamahästi kui nahas, uus partei wõtab kõik senised ta tegelased üle ja kujuneb üheks tõsiseks sotsialistlikuks erakonnaks ja nimelt niisuguseks mis iial walitsuse ei lähe ning jätab Strandman-Weileri meestele täieliku walitsemise monopoli.

Selle lehe jutt wõib ju Strandman-Weileri meestele üpris suurt rõõmu walmistada, see wõib olla isegi nende palawamaks unistuseks, mille teostamisele nad walmis kogu jõuga ja rahaga kaasa aitama, kuid tõelikus elus pole sellel wististi mingit reaalset alust.

Tunneme küllalt hästi sotsialistliku partei „wanemaid" tegelasi, teame ka kes ja mis on sotsialistliku rühma liikmed, ning wõime täie kindlusega ütelda, et praegu ei leidu sotsialistliku partei ridades ühtki wähegi silmapaistwamat inimest, kes wõiks selle hullumeelse ning eesti töölisklassi huwide seisukohast kuritahtlise mõttega ringi hakata Weiler-Strandmani ja kogu kodanluse meeleheaks lõhkuma tööliskonna ridu mingi prowokaatorliku partei asutamisega.

Selles osas on Weileri lehe jutt täielik wale, mida muuseas tõendab ka järgmine asjaolu. Weileri sulane oma asjatundmatuses kõneleb, et sotsialistide juhid tahtwat mõnele praegusele oma rühma liikmele anda „hundipassi".

Aga kuidas peaks see wõimalik olema?

Sotsialistlikus parteis walitseb demokraatia, kõik riigikogu kandidaadid seab üles partei kongreis, kus igal osakonnal omad esindajad wastawalt liikmete arwule. Seni pole partei kongreis aga riigikogu liikmete kandidaatide küsimust üldse kaalunud ja sellepärast ei saa ka keegi ütelda, kellele „hundipass" antakse wõi keda ülesseatakse. Nii on Weileri sulase jutt lihtsalt wäljamõeldud wale, nagu suur osa teisteski sotsialistliku liikumist puudutawatest sõnumitest.

Kui aga siiski kusagil peaks kaidama ümber uue „sirgjoonelise sotsialistliku" partei asutamise mõttega, siis wõiwad need olla ükskes tööerakonna riismete ümber koondunud Weileri sulased, kelle hulgas tõepoolest leidub ka endiseid „sotsialiste" ja sotsialistlikkude lehtede juures tükk aega tegutsenud isikuid, kes aga olid niiwõrd „sirgjoonelised sotsialistid", et neid tuli sotsialistliku liikumise juurest asetada aupaklikule kaugusele. Nüüd nad siis tööerakondlaste rahadega wõiwad ju hakata wõitma sotsialismile „wana kuulsust".

Siiski kujuneb aga seesugusest parteist meie ajaloos juba tuntud „tööerakonna" tüüp.

Esimesed loorberid sel alal lõikas ka ju tuntud „wana sotsialistlik" tegelane Abramson. Oi kui „sirgjooneline" ja „wana kuulsust" kandew ta oli! — Mis on siis temast ja ta parteist saanud?

Ei tohi ütelda, et tal energiat, ninakõrwerdamise oskust ja ka raha poleks olnud. Siiski jäi ta erakonnast järgi ainult paha mälestus.

Kes on siis nüüd Weileri ärilehtede juure kogunud endistest „sotsialistlikkudest tegelastest", see kes wõtab Abramsoni kuulsuse osa enese peale? Ega omeri mees, kelle wekslisi praegugi peawad maksma need sotsialistid, kel omal ajal oli ettewaatamatust kirjutada wastutajana alla.

Wõi wiimati mõni neist, kes käis wahepeal Wilmsi radikaalses erakonnas sotsialismi „wana kuulsust" „sirgjoonelisemalt" arendamas. — Neil peaks aga olema juba küllalt kibedaid kogemusi, kuidas käib uuestiasutatawate erakondade käsi. Aga noh, kui keegi seks jälle raha annab, miks siis ka mitte uuesti teha katset. Kas ei ole see ükskõik kas saad honoraari ärilehelt sotsialistide peale waletamise eest, wõi maksetakse aujasti kinni uue „sirgjoonelise" asutamise waew. Mõlemapidi saab ju teha ühtewiisi katset purustada eesti tööliskonna poliitilist ühtlust.

Kuid arustlagedad peawad küll tõepoolest olema need rahakoti mehed, kes loodawad müüdawate hingede abil purustada sotsialistlikku liikumist. Abramsoni kahekordsed katsed peaksid wististi küllalt selgesti näitama, et eesti tööliskond ei lähe enam igasugu kahtlaste wõtete õnge. Ka on Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei poliitika leidnud laialiste hulkade juures täit tunnustamist, sest omades ainult weerandi riigikogu liikmete üldarwust, sealga olles juures wähemuses, on ta osanud siiski pidada sellast taktikat, et wiinud läbi rea töölisklassile wäga tähtsaid seadusi, nagu wiimasel ajal käsitööliste tööaja ning käitiste töölistewanemate seadused. Ka pole ta mingisuguseid „salajasi leppeid" kellegiga loonud nagu kirjutawad Weileri sulased, waid awalikult nii oma häälekandja weergudel, kui ka partei konwerentsil ja rahwakoosolekutel seletanud, millistel tingimustel ta läinud walitsusse. See on leidnud töörahwa rõhuwa enamuse juures täieliku heakskiitmist.

Tahaksime sellepärast näha, kust tulewad need poliitilised targad, kuigi warustatult tööerakondlikkude kapitalistide ränkade rahadega, kes suudaksid eesti tööliskonnale selgeks teha, et uus „sirgjooneline", kes samuti kindlasti wähemuses, peab leppima, suudab enam korda saata.

Rahwahulgad on aastakümne kestes õppinud hindama sotsialistliku partei tööd, nad on wõtnud ta taktika omaks, nad on kaswanud kokku parteiga ja tööerakondlaste rahadega püstitawaid poliitilisi heruchtrmutisi ootab kindlasti waremloodud tööerakondade saatus.

Leedu saadik Berliinis.

Leedu walitsus on määranud oma saadikuks Berliini dr. Shaulise, kes seni oli Leedu esindajaks paawsti juures.

Kuhu tartlane sõidab päewaks suwitama

ja kuhu ta peaks sõitma.

Nii rikas kui ka waene Tartu linna elanik tahab ilusal puhkepäewal tolmusest linnast lahkuda, et saaks oma oiielohese töö juurest üks päewagi wabas looduses puhast õhku hingata. Kõige waesem on muidugi tööliskiais, kes tööpuuduse pärast kehwaks jäänud, wõtab puhkepäewa hommikul oma perekonna käekõrwale ja läheb Emajõe äärde. Need kes elawad Tähtwere pool linnaosas, lähewad ülespoole kuni Jänese kõrtsini ja need kes elawad Ropka pool, lähewad allapoole kuni Porijõeni. Ilu pole Emajõel ei mingisugust. Ka ei ole Jänesest kuni Porijõeni Emajõe ääres ühtegi metsatukakest. Ainukene lõbu, mida siin kuumaga saab, on suplemine ja teadmine, et oled ikkagi wärskes õhus. Nooremad, kellel wähe raha teewad lõbusõite paatidel ja mootoritel. Liikumine on mootoritega kiire ja kuni Jäneseni ka just mitte liiga kallis. Aga mis sea! Jänesel siis on! ei midagi, peale awaliku kõrtsi, kus inimesed tihti peale lällutawad joobnud olekus. Isegi supeluskohta ei ole Jänese kõrtsi omanikud korraldanud. Üks osa Tartlasi sõidawad Emajõge pidi laewaga allapoole, kes Haaslawa ja kes Kaagwere metsadesse. Haaslawa mets on küll laewast liiga kaugel, aga sellesemel Kaagwere otse jõe kaldal. Kaagwere sõidab ka ühepäewa suwitajaid suuremal arwul. Siin on lastesuwekolonid ja Tartu linnawalitsuse lastewarjupaik, kuhu wanemad ka oma lapsi waatama sõidawad. Kaagwere on ilusa männimetsa tõttu ilusaim koht kuhu wõiks tartlane sõita. Siin piiramatu suures metsas on igal Tartlasel wõimalik rahulikult männide all puhata. Pealegi on enamjaolt Kaagwere kõrged liiwasel pinnal. Ainukene puudus mis siia tulekuga on seotud see on sõit. Sõidab hommikul ainult ükskainus laew ja seegi jõuab 12—15 kilomeetrit wallutada pooleteise kuni kahe tunni jooksul. See on ikkagi liig selle maa kohta. Ka on sõiduhind küllalt kallis. Siin peab küll edaspidi linnawalitsus mõned kiiremad sõiduriistad käima panema ja hoolitsema et suuremale arwule rahwale oleks sõiduhind kätesaadaw. Ka tuleks rohkem soowitada tartlastel Kaagwere sõitu, sest see on koht, kus wõib rahulikult üks päew puhata.

Peale Emajõega ühenduse on suuremad wäljasõidu kohad weel raudteega. Raudteewalitsus on siin küll suure teene teinud tartlastele oma heade sõidukorraldustega. Nii saab poole tunni ajaga mootorrongiga Tartust Elwa. Elwa lähedal on weel peatuskohad Peedu ja Wapramäe. Elwa oma ilusa järwedega ja männiparkidega on ilusam ja parim koht tartlastele wäljasõiduks. Sama on suwituskoht Peedu, kuhu lühikese aja jooksul rida maju ehitatud.

Peedud läbistab Elwa jõgi, kus enamjaolt kahel pool kaldale minewad mäed on kaetud ilusa männimetsaga. Sarnane on ka Wapramäe. Siin on paik puhkepäewadel ühepäewasuwitajatele Elwa sillast alates kuni Tartu maanteeni. Ligi 5—6 klm. Peedu jõe kallastel on hea ilmaga suwitajaid täis. Muidugi on raudteewalitsus oma pühapäewapiletitega wõimaldanud tartlastele siia tuleku.

Kui aga siiski Elwa poole raudteega sõidab tuhat inimest, siis on neid ikkagi Emajõe ääres kümme korda rohkem, seepärast tuleks küll ka nendele inimestele, kes wõiwad ainult Emajõe äärde minna ühekspäewaks minna puhkama rohkem tähelepanu, pühendada. Tulekski kas wõi mõned suuremad pargid tulewikus istutada.

Elaw osawõtmine Tallinna toitlusnäitusest.

Oodata külalisi ka wälismailt.

Ülesandmisi eelolewale toitlusnäitusele Tallinnas on wiimastel päewadel saabunud rohkesti, eriti need, kes soowiwad oma kaupadega ehk [illegible] osawõtta woistlusest auhindade peale. Seni on ülesandmisi sisselt teitmisesse puutuwatelt aladelt nihkasti toiduainete kui ka mitmesuguste masinate ja riistade alal.

Wana harilikult suurem huwi wäljapanekuid alles näituse eel üles antakse, wõib juba oletada, et nentus wäljapanekute suhtes wäga huwitawaks ja rikkalikuks kujuneb.

Suuremaks osakonnaks kujuneb nähtawasti wõi osakond, kus asetleiab ülemaaline eksportwõi wõistlus ja näitus.

Näituse aeg — septembri keskpaik naib olewat wäga tabawalt walitud — kuna siis meie toiduainete walmistajatel ja kaswatajatel juba midagi näidata ja teiseks on ka külastajatel sobiwam aeg näitusele sõitmiseks. Peale külastajate üle kogu maa on oodata näitusele ka wälisküliisi eriti just kaupmehi toiduainete alal.

Näituse ajal korraldatakse waatawasilisi loenguid, näidatakse mitmesuguseid filme jne.

Auhindadeks peale aurahade ja diploomide on weel palju rahalisi summasid ja wäärtasju. Wiimaste arw kaswab päew päewalt asutuste ja organisatsioonide poolt määratawate nimeliste summade ja wäärtasjade näol.

P.-Ameerikas 684 pangakrahhi.

Käesolewa aasta esimese 6 kuu jooksul oli 684 pangakrahhi, rahas 453.094.000 dollarit. Läinud aastal oli sama aja kestel 477 pangakrahhi, kogusummas 206.741.000 dollarit.

Nisuhind on madalam terwel wiljabörsi ajal, alates 1848. a. Chikaago börsil maksab 50 centi bushel. (Dollar on 100 centi, bushel 27,22 klgr. Dollar on 374 Eesti st.) Sellest hinnast saawad wiljakaswatajad waewalt pool, teine pool läheb wahelkauplejate ja raudteeseltside laekasse.

Töötasu tööstustel on 1930. a. wõrreldes langenud 23%.

Raudteedel on tööliste arwu 15. apr. 1930. kuni 15. apr. 1931. a. wähendatud 241.428 wõrra. Töötasu oli 1930. a. aprillis 225 milj. dollarit, 1931. a. — 187 milj. doll.

Wärtslik wangla.

Segovia loss, Alcazaris, Hispaanias, kus hoitakse wahiall hispaania endist diktaatori kindral Berengueri.

Waluutakriis Rootsis

Ka Rootsist on alanud waluuta wäljawool. Nädala jooksul wähenesid riigipanga taagawarad 43 miljoni krooni wõrra. Ka wäärtpaberite kurss on langenud — üldises summas, 158 miljoni krooni wõrra.

Mussolini lahke kingitus Brüningile.

Berliin, 10. augustil. Enne ärasõitu Roomast annetas Mussolini Brüningile ja Curtiusele ankingitusena oma kirjatööd. Itaalia piirilt saatsid Brüning ja Curtius Mussolinile ja Grandile tänutelegrammi, milles nad tänasid südamliku wastuwõtu eest, awaldades weendumust, et sõbralikult peetud läbirääkimised kaasa aitawad Saksa-Itaalia wahekorra süwenemiseks.

Narwa hingitsewates suurtööstustes.

Korteriolud kasarmutes. — Tööliste tume tulewik.

Linnapiiride ja omaette raiooni moodustawad kolm suuremat Narwa tekstiilwabrikut: nimelt linnawabrik „Kreenholm" (aktsiaseltsi ettewõte), Kalewi ja Linnawabrik. Minnes nende hiigla wabrikute kasarmute raiooni, tundub nagu ilmselt kolmistule. Endises „Kreenholmis", kus töötas ligi 12.000 töölist, pole nüüd enam 2½ tuhandetki. Linnawabrikus kõigest üle 1.400 ja kalewiwabr. 550 töölist. „Kalew" seisis ligi kuu aega terwes koosseisus, alates alles hiljuti tööd. „Kreenholmis" töötatakse nüüd juba pikemat aega terwe wabrikus nädalas kõigest 3 päewa nädalas, ainult linnawabrikus pole oraferende töötatakse selle wahetusega. Palgad selle lühikese tööaja juures on normaalselt madalad: noored teeniwad keskmiselt 17 kr. kuus, wanemad 20 kr. ja sedawiisi, ainult meistrite palgad kõiguwad 24—45 senti tunnis.

Sammuteid kasarmute tänawatel pole enam kõrwalt ei nagu warematel aegadel. Mõned kasarmud on hoowis tühjad, teised poolikud, ainult paremad kasarmud on wiimse korterini täis. Wanades kasarmutes oli igal korral, kööt mille peale tuli 10 korterit, kuid wiimasel ajal on sarnaseid ehitised ümber wiidud suuremateks korrale, mis [illegible] selleks ei peagu poolid tööliste wäljaspool kasarmuid ühes korteris, wabriku tööliste wõiwad saada korterid mõnesuguse tariifi kuus kuna Kreenholmis jagunewad korterid 3 liiki: 1-toaline 1 aknaga korter pliidiga, kuid köögita, maksab 7.50 kr. kuus. Wanasti maksti 60 kop. ja 6 senti ja nüüd ühes walgustuse eelteadud arwel, kahetoaline korter 2 toaga maksab 7 kr. ja 3-toaline 12 kr. kuus ja rohkemgi.

Üldiselt on korterid hoopis halwemad linna korteriteist, määrdunud, õhuwaesed ja pimedad. Sageli ligi 10 perekonda elawad ühe köögi peal. Juhtides tähelepanu kasarmus walitsewa raskele ja lämmatawale õhule, wastatakse: oh praegu pole weel midagi aga tulge talwel siia, kui kõik aknad kinni on ja igaüks tooja hoiab!" Wõib juba kujutella, missuguse leetsi walitseb nii kasarmus, eriti n. n. „poissmeeste" kasarmus, kus pole naiste hoolitsemeid käsa.

Nimetatud põhjusel seisawad ka praegu „Kreenholmis" 4., 6., 10., 11. ja Shumilowski kasarmud tühjalt.

Tulewik tume ja majandaw.

Narwa wabrikute tööliste meeleolu on wiimasel ajal eriti rõhutud. Rääkides töölisega, kes töötanud lapsest saadik 44 aastat wabrikus, kurdab, et on ka aegu nähtud, kuid nii raskel aega pole weel olnud." Loomulik, et teenides tükitööga kõigest keskmiselt 120 senti päewas ja töötades nädalas kõigest kolm päewa, ei jätku elu eest põudewad minimaalselgi määral rahuldada. Arwatakse, kas astuda lamme pensioni saamiseks, kuid ega seegi elada. „Kreenholmis" saawad wabrikus walitsewalt penjoni 700 töölist, umbes 4.50 kr. millest tuleb maksta 3 kr. üüriks ja 1.5 kr. on wõimalik eladu kuu aega. Sama eest tuleb juba tasuda 10 senti kaupawal ja peaukööki peab kaitada ainult maksu eest. Pesu kaotatakse ära ja tasuda tuleb 5 st. kilost.

Wana wallandatakse — „ajutised" asemele.

Tekstiilwabrikus töötades, tapab tööliste terwise warsti tolm, niiskus ja kuumus, kuid waatamata sellele on töölisi, kes töötanud juba 54 aastat wabrikus ja kündaks oma ülesandeid praegu ei korralikult täita, tehes mitte „praaki". kuid wabrikupolitikus wallandab, awates mitte pensioniteai. Selle asemele aga wõetakse nooremaid ja wäga odawalt wiisil — ajutise tööjõuna. Palgapäewal otsendotakse ta töölt lahti jne. Mõni säärane ajutine tööline teeb juba wabrikus kuni 2 aastat tööd. Sarnaste töölisi ootaw on selge. wallandamise puhul pole waja ajutisele töölisele maksta kahe nädalaaksi ette.

Ja minna pole töölistel lohutust. Pooimeistrite streigiajal sülitanud keegi inglise-tööjuht pisut ja küsinud lüües kõrwaga silile lajaist: "kuhu lähed? — Sinioneasse pikku [illegible]."

Paljus üsi kestab tööliste keskel wahinade puhastamine, mis peab iuriidina oma ajal, ainult kaasistwal on 30 minutit puhastamiseks aega. Loomulikult mõnenaab see tükitöö juures weelgi töötasu palka.

Tundmatu Poola.

Meie pildil on kujutatud ühe Krakowi lähedases olewa kiriku hoow, kus naised lamawad maas, tohtimata astuda üle kiriku läwe. Kirik kuulub ühingule, mille liikmed annud tõotuse omawahel mitte ühte sõna rääkida.

Põhjamaade karskuskongress.

Eestlaste osawõtt kongressist ja soome karskusnädalast. — Prof. Puusepa menukas kõne.

Eestist weerandsada osawõtjat.

Läinud kuu lõpul peeti Soomes pikem karskusnädal, millise algas Soome kodune karskuskongressidega, kuna neile järgnes siia terwe rida põhjamaade karskuskongresse. Kõigist neist kongressidest wõttis üldiselt osa umbes 25 eestlast, külastades juhuslikult Soome kongresse ja osa wõttes põhjamaade karskuskongressidest. Esimesena neist algas

1. Põhjamaade üliõpilaste karskuskongress,

millest wõtsid osa Soome, Rootsi, Eesti ja Leedu üliõpil. karskusorganisatsioonide esitajad, peale selle paar külalist Ameerikast.

Eesti poolt terwitas seda kongressi awamisel eesti üliõpilaskarskusühendise praegune esimees August Pähn. Referendina joomakommete wastu wõitlemise küsimuses esines Eesti poolt W. Ernits.

Natuke hiljem algas

Põhjamaade naiste kongress alkoholiwaba kultuuri edendamiseks.

Enne selle kongressi ametlikku awamist peeti Soome ja Eesti osawõtjate ühine soomekeelne nõupidamiskoosolek.

14. Põhjamaade karskuskongressi awamisel terwitas Eesti poolt W. Ernits, samuti ka Helsingi linna poolt antud pidulõunal, toonitades, et eestlaste osawõtt karskuskongressist Soomes on enam kui osawõtt ainult karskuskongressist: see on sihtlik hõimuwendluse awaldus sõna kõige ilusamas, kõige idealistlikumas mõttes.

Prof. Puusep Tartust esitas kongressile wäga huwitawa ülewaate tema juhatusel Tartu närwikliinikus ettewõetud uurimistest alkoholi mõju kohta järeltulijatele, illustreerides oma ettekannet walguspiltidega ja filmiga.

Prof. Puusepa saksakeelne kõne leidis wäga huwitatud wastuwõttu. Selle tõlkis soome keele prof. Laitinen, mõningate omapoolsete täienduste ja seletustega.

Eesti esitajad wõtsid weel osa kongressi resolutsioonide ja terwitustelegrammide, mitmesugustest wäljasõitudest ja ekskursioonidest ja muist tähtsustest. Osa eestlasi külastas Soome Kindluste kodu Helsingi lähedal Kauniaisis, teine osa Soome Sotsiaalilku karskusliidu suwistusel Helsingi lähedal Lammassaarel, ühtlasi ka mõõdumatute piduliku koosolekuid jne. Wiimasel kongressi päewal wõeti ühiselt wastu järgmise sisuga

resolutsioonid:

Kongress soowitab, et kõigi maade karskusorganisatsioonid ja walitsused toetaksid rohkem kui senni Lausanne'is asuwat rahwusawahelist karskusbürood, et selle tähtis erapooletu informatsiooni alliku tegewust karskusküsimustes kindlustada. Samuti soowitab kongress teraselt tähele panna ja awalikult ärendada ekstreeteid alkoholiküsimuse juures.

Alkoholi salaweo juures soowitab kongress, et igal maal karsklased katsuksid kõigi abinõudega selleks kaasa mõjuda, et Helsingi lepingut alkoholi salaweo takistamiseks 1925. a. wõimalikult täielikult peetaks, et karsklased katsuksid igal maal kõigi abinõudega luua alkoholi salaweo wastast meeleolu, et arendataks karskustööd eriti mereranna keskel ja et katsutaks leida seadusandlikke teid alkoholi salaweo laewade konfiskeerimisele üleüldse, olenemata sellest, millise lipu all nad ka ei sõidaks.

Järgmine põhjamaade karskuskongress

otsustati pidada Taani Kopenhaagenis 1934. aastal.

Kongressiga ühenduses awati põhjamaade karsklaste ühisjõul püstitatud Matti- ja Alli-Trygg-Helenius Seppälade ühine mälestussammas, millise juures ülelend mälestusjõnn kadunute mõnde seas proua Helmi Põld ja W. Ernits Eestist. Kadunute hauasambale asetatud pärgade arw tõusis üle 40-ne. — ilus tunnistus kõigi põhjamaade suurest lugupidamisest kadunute wäsimatud elutöö wastu!

Arusaajad pagariettewõtjad.

Toetawad waljumat järelwalwet.

Meil hiljuti ilmunud kirjutis „Pagarid ei täida seadust", on arwatawasti tähelpanu mitte ainult pagaritöölistel, waid ka pagariettewõtjate ja nimelt nende ausama osa juures. Nii on toimetus wiimastel päewadel saanud pagariettewõtjatelt kirju, milles nad omalt poolt rõhutawad, et olukord just selletõttu on ebaloomulik, et seaduse mittetäitjad saawad profiiti ausate, seadust täitwate ettewõtjate arwel.

Nad on kindlal weendamisel, et rikkuwaimal on ja peab olema aasamist sandiga tabamist seaduste tarwal. Seie eriti suhtes ainult nad: las rikkuwaid üks kord ja ainult jääb peatamata, kui kindlustekse mingisuguses toolsadades seewaläpietamise asemel natteks awatatse walewalt wabrikud, kas ka siis kutsutakse abitunnni tõu riimad, kuhu kõrgeid plaanitsetud ja annawad wahti poolest walmis olewaid tahaksid korwaldada, et ühegi järelwalwaja silma nad ei ulataks. — Wistiati mitte! Kallap siis lõhutakse maha aiad ning uksed, piiratakse ümber terwed kwartalid.

Ja ometi on moraalselt pagarite öötöölseiu rikkumine samasugune seaduse rikkumine ja riiguwõimu eitamine, kui walewaha walmistamine.

Selleparast, nende arwates, järelwalwe instantsid peaksid ka lugu jänga ajama wähemalt ööotöölseiu seaduse rikkujate wastu, kaitsades seejuures kõiki seaduslikke wahendeid tähte ulatuses.

Kollkuwarisew kapitalism.

Ameerika Ühendriike ähwardab kommunismitont.

Ametiühingute liidu presidendi manitsussõnad.

Ameerika ametiühingute liidu president William Green nõuab avalikdes, awaldatud manifestis, kiiret ja põhjalikku ümberkujundamist ühendriikide praeguses sotsiaalses reshiimis. Kui kohe tarwitusele ei wõeta radikaalseid abinõusid tööpuuduse tõusu takistamiseks — praegu on ühendriikides juba üle 6 milj. töötatöölise — siis ähwardab kogu maa majanduselu täielik häwing. Kommunismi wõidulewääs olewat siis waid lähikese aja küsimus.

Green nõuab, et kohe kutsutakse kriisi lahendamiseks konwerents, millest osa wõtaksid, rahanduslima, ettewõtjate ja töölisloma esindajad. Tööandjad peaksid andma kohustuse, et nad praegu nende teenistuses seiswatele tööliselle ka edaspidi tööd annawad. Ühtlasi nõuab Green kriisi lahendamise hädaabinõuna töönädala lühendamise tarwitusele wõtmist, et seega laiematele töölishulkadele wõimaldada teenistust. Praegune wiiepäewane töönädal tuleks lühendada kolmepäewaliseks, ja selle läbi tekkinud wabad kohad anda töötutele.

President Hooweri ja ameerika Kunaje Noti presidendi wahel peetud läbirääkimiste tulemusena leiqus et töötute toetamise fondid oma tegewuse jätkamiseks õieti enam mingisuguseid summaid ei jätku. Ainult mõningatel linnadel leidub weel wõimalusi, et tulewal talwel töötutele toetust anda jatkata. Arwatakse, et selle ajaks tööotuse arw tõuseb wähemalt kümnele miljonile.

Hoower aga praegu weel ei mõtle sellele, et seadusandlikes korras tööpuuduse ja töötute toetamisele minna, kuigi mitmed senaatorid temale sellekohaseid seadusi reinõud on esitanud. Sellaste reinõude poolt on ka suurtööstuste esindajad.

Ainsa tööpuuduse wastu wõitlemise wahendina on Hoower koostanud hädaabitööde kawa, kus ettenähtud töötutele awalikke töid 300 milj. dollari ulatuses.

Raplas 16. aug. kõnekoosolek ja pidu.

Kõnelewad Ametniwlon ja Leidtorp, kuna Nos-kiitu grimaesie „Rein Rakia" kannab ette näitleja Tõnisson.

Teatri ettekanne Tallinna Töölisteatrilt näidend: „Dollar weereb".

Kaasategewad A. Rutoff, J. Tõnisson, J. Põdroos, A. Tärew, A. Tamm, H. Tamm. Kawas weel hulk naljandeid — elu — komöödiast ja luuletusi inimese igapäewastest leiwamuredest, mis liigutawad kuni pisarateni.

Kõne algus kell 1/2 p. Pidu algus kell 3 p. l.

Poliitiline roimar otsib tööd!

Saksa [illegible] „[illegible] Beobachter" toimetus järgmise kuulutuse:

„Poliitiline roimar, kaotanud [illegible] Saksamaa [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] tööd [illegible]. Wiimatuline haridus, [illegible]."

Nii nokuniam kui see ka pole, kuid wõrega mooritud kõed on saksa „laamu-meestel" saanud woorniseks, millega juba ametlikult ühtlaselt.

Rajab uut lennuteed Ameerika—Euroopa wahel.

Reykjawik, 9. augustil. Tuntud Saksa lendur von Gronau, kes läinud aastal Islandi kaudu õnnelikult Ameerikasse lendas, ilmus pühapäewal ootamatult siia oma teistkordsel üle Atlandi lennul. Esmaspäewal kawatseb ta siit lennata Gröönimaale. Lenduri ütluste järele tahtwat tema luua kõige soodsamat lennuteed õhuühenduse jaoks Ameerika ja Euroopa wahel.

Jääkarud mängiwad konserwikarpidega.

„Malõgin" uurib polaarelu.

Jäälõhkuja „Malõgin" on wene lehtede teatel jõudnud Topluzi lahte, Franz-Josefi Rudolfi maale, kus 1903-1904 a. kogu talwe wiibis Anton Fialase ekspeditsioon. Laewa meeskond leidis sealt polaaruurijate poolt lahkudes ehitatud majakese, kus waihnused raamatuid, majakraami ja polaarriwastustik, mis weerandsaja aasta jooksul juba tarwitamiskõlbmatuks olid muutunud. Ranal leidus hulk tühje konserwi-, kastes- ja tubakakarpe. Tõsel hulkujad [illegible] seal karudelaupa einat ning mängisid tühjade karpidega.

Hukkunud nabauurijast Amundsenist ei leitud selles piirkonnas jälgegi. „Malõgin" jättis Rudolfi-saarele kadunu mälestuseks mälestusetahvli, mille järele jätab sõitu Algeri saare suunas, kus asub praegu üks wene polaarstatsioon.

Saksamaa kaalub diskontoprotsendi alandamist.

Berliin, 11. augustil. Täna pealelõunaks on kokku kutsutud riigipanga keskpõnkogu koosolek, kus kaalumisele tuleb diskontoprotsendi alandamine 15 pealt 10 peale.

Paldiski — lootuste linn.

Aheldatud sunnitöölised sadamat rajamas. Sõjasadamast wabasadamaks. Kõik senised lootused nurjunud.

Paldiski on olnud lootuste linn mitmesuguste [illegible] pärast juba ammust ajast peale. Wene tsaar Peeter Suur märkis Paldiski awara ja sügawa lahe sõjasadama asukohaks. Siia pidi tekkima Wene [illegible] wõimas baasi. Katariina I walitsuse ajal toodi siia

aheldatud wangid

tööle [illegible] sunnitöölisi. Wangid olid aheldatud korude kaupa ja kõrges sunduse all [illegible] kiwe muulideks merre. Kõrgemal pankalju kaldasse puruseid [illegible] kaaluleid ja tehti mitmed raske tööd. Peale muu oli kawas, ühendada rannik Pakri saarega umbes 3 km. pikkuse muuli kaudu. See töö pidi kiwideks [illegible] merre tehtama. See töö [illegible] nimwõrd [illegible] ja [illegible], et sajad wangid

sõidutatud lubid täie koormaga kärudel merre,

selleks et wäsida [illegible] tööst.

Wõimud waarid kadunud, wooriile tuli uus ja teistsugune [illegible] kawadega. Tehtis raskeid tööd ja segaseid aegu ja sündmuste käigu rahutus pani seisma Paldiski sõjasadama ehituse. Selleks juureks algatuseks on säilinud waid wanu waremeid Paldiski linna taga. Selles wanas [illegible] [illegible] wõib leida [illegible] [illegible] — 6-kordset. Selge ilmaga paistab mereft poolt [illegible] jäänud mudi, mida on purunud wõimad meriloined [illegible].

Hiljem kui algas Tallinna [illegible] tööd, ta tervis muesti [illegible]

Paldiski sõjasadama ehituse

[illegible]. Kuid Wene riigi lõksimariismine [illegible] ta wõis olla jäädawalt ajal, Paldiski sõjasadama [illegible]. Seega ei tulnud Paldiski temale [illegible] wandud lootust.

Eesti walitsuse pöördus [illegible] Paldiski uute lootuste teerile. Meremaakonnad leidsid siit „tõotatud maa". Paldiskist pidi saama

wõimas wabasadam,

selle wete sügawus pidi sellu [illegible] merewiiralaid igalt [illegible].

Kiires korras alusti torwilikke tööd läbi wiinta. Raudtee [illegible] [illegible]. Ehitati raudteed, kohendati sadusid ja [illegible]. Sadama piirkond planeeriti kõigiti awaraks, et ruumist puudus ei tuleks ja kellegil kitsas ei hakkaks. Piirkond ümbritseti kõrge tugewa plangaga, mille pikkus oli umbes 1½ km. Seoti [illegible] hoolas tellimata. Pandi ametisse tiise kõik ilmakeeli [illegible] sadamakapten. Kõike seda tegewuft ja asteidusi [illegible] kogu Paldiski rahwas ülendatud meelel. Wabasadama tegewus pidi tooma kõigile tööd ja leiba.

Rõõmu ärewusega

oodati merekaubanduse [illegible] Paldiskile. Ega see oodatud [illegible] ühi wanamoeslies Paldiskis, waid seda ulatus [illegible]. Riigiwaradi kõrgemais [illegible] hõõruti [illegible] aega hiljem [illegible] [illegible] Paldiski wabasadamas uuest fullaroom.

Siit pidi tulema kehwa Eestisse raha ja randa.

Aga siis hakkas korraga tellima wabasadama mõttes kahtlus. Proowiti sadama tegewust kartika sadamana. Ei tulnud oodatud suurt ja laia tegewust. Merenniirakad jäid tulemata. Ja waibuski Paldiski wabasadama mõte.

Toowanus pani haigutama awarika tolliametiruuma ja sadamakapteni, wana merekarun, jalutas niikaua ringi, tulane asjaolust, et ei olnud wõimalik [illegible] oma teabe oskust, waid pidi hoidma selle waka all.

Siis hakkasid kõrgemad wõimud kõike seda warti siin koondama. Wallandati sadama kapten, karbiti tolli ametkonda ja wiimaks müüdi maha lammutamiseks suurte kuludega ehitatud sadama piirkonda piiraw pikk plank, et wõiks kõik minna sadamasse wabalt ja takistamata igalt kandilt.

Jällegi ei täitunud Paldiskile pandud lootused.

Ja lesiabli nüüd kurwalt ja kangestumult wanatoimeline aeglase eluga Paldiski ja ootab kuni ta muutub jälle ootuste ja lootuste linnaks. — L. M.

Rakwere pagaritööliste rasked päewad.

Wõitlus öötöö keelu rikkujatega. Töötasu asemele weksel.

Rakwere Toidu ja Maitseainete Tööliste Ametiühing asutati 1929. aastal. Waatamata sellele, et [illegible] ametiühing [illegible] töölistele [illegible] organiseerimist ja ainedes [illegible]. [illegible] „Kas [illegible] ametiühingul" on [illegible] ühing suutnud omati [illegible] ümber 70 protsenti [illegible] töölisi Rakweres. Tööandjate all [illegible] [illegible] pagaritöölised [illegible] kõrk [illegible] [illegible]. Ametiühing [illegible] oma [illegible] [illegible] kaasa [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Gemi [illegible] [illegible] ühingu [illegible] oleku [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] kontrollimise [illegible] [illegible] [illegible] maial ajal. Näitawasti hakkawad [illegible] kordumatel juhtudel oma mõju awaldama, kuid [illegible] seaduseid [illegible] [illegible] möödu.

Eestis [illegible] [illegible] palju [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] odawam kui tarwitada õppinud töölist, sellele ollakse sunnitud maksma suuremat töötasu. Nii [illegible] saab [illegible] tööandja, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] tööaega [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Rakweres, Tallinna tän. 10 [illegible] [illegible] [illegible] 9-ni [illegible] [illegible] 1000 senti kuus.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Rheuma arstimine.

Teadus pisilase jälil.

Belgias elaw Wene arst Rahlejew olewat leidnud rheumapisilase. See on diwlokokk, nähtaw ultramikroskoobi all. Dr. Rahlejewil on korda läinud seda mikroorganismi mitte ainult isoleerida, waid ka saada puhast kultuuri, mis wõimaldab mikroobi omaduste tundmaõppimist.

On leitud ka rheumaroht. On tähelepandud, et rheumamikroob häwineb fermentidega, mida tootwad mõned bakteeriad. Peale selle häwinemise jääwad järele tokfiinid mürkkehad, mis saadud mikroobidest, kuid neid wõib kahjutuks teha waotawa arstimisega.

Rheuma tabab isegi, muskleid jne. põhjuseks on sama mikroob.

Rheuma on laialdane rahwahaigus: ta wõtab wäga suurt protsenti mimeks, teeb tööjõuetuks ja saadab sõwuks enneaegu hauda.

Mis puutub Dr. Rahlejewi uurimustesse, siis tuleb weel ära ooda- ta kas ta leidus ja arstimid nii tõsised on, kui mõned wälislehed kirjutawad.

Rheuma põhjusi ja rohtu uuriwad paljud teadlased.

Juba mitu korda

olete [illegible] inglisekeelt õppima hakata, olete aga alganud [illegible] edasi hilenud. Nii ei saa jätkata! Elu ei kesta igawesti. Mõtetest peab minema tegudele — [illegible] ei wõib wõitjale hukka!

Ühe maailma keele tundmine on meile tarwilik. Meie endine wene ja nüüdne saksa keel [illegible] ei ole enam maailma keel. Tõu ja kultuuri [illegible] on läinud inglisekeelt rääkiwate rahwaste kätte, meeldigu see kellegile wõi mitte. Briti imperium ja ja Ameerika Ühisriigid on kes walitsewad. Inglaste ja ameeriklaste keelt püüawad omandada kõik, [illegible] [illegible] [illegible] neid [illegible], kes [illegible] warem [illegible] näiteks Moskwa, juba ka Soome, kõige rohkem aga Saksamaa sie. Meil on weel erisht — aga wahetustajaks praktilise Läane ja [illegible] [illegible] hel, kus inglisekeelt [illegible] alles [illegible]. Kes on aga meile wastu [illegible] et kõik [illegible] ja [illegible] anglo-ameerika [illegible] [illegible] meie [illegible] peale [illegible] Berliinis, Leipzigis wõi Hamburgis? Miks ei [illegible] meie neid otse algallikalt? Miks [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eestis?

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] õpikute [illegible] [illegible] — Ripman: First Book, hind 2 kr., [illegible] 7 kr. 25 s. ja 3 kr. Hinda woib markides ette saates tellida Eesti Kirjanduse Seltsilt, Tartus. Algame [illegible] [illegible] jälle edasi!

Lugege „Rünnak"

Lõpp wahetatud lastele.

Ameerika sünnitusmajades, kus wastsündinud laste wahetamisi sageli ette tuleb, on hakatud nüüd lapsi ultrawiolett kiirte abil ära märkima. Lapse seljale põletatakse ema nimetähed, mis paari nädala pärast iseenesest jälle ära kaowad. Nii wõib iga ema kindel olla, et sünnitusmajast lahkudes ikka enda lapse aga mitte mõne wõõra oma koju wiib.

Laiutamine kaitsewäes.

Koondamise wõimalustest.

Anname ruumi kaitsewäelaste ridadest tulnud kirjutisele, mida eelarwe koostamisel wõiksid arwestada kaitsewäe juhtimisele kutsutud wõimud. „K. S." toimetus.

On palju räägitud meie kaitsewäe kulude kärpimisest ja eemaloksjale nagu paistabki, et siin tõesti enam midagi kärpida ei olegi — kõik on juba ninituinii miinimaalsirieni wiidud.

Tõelikkuses on aga lugu hoopis teine. Kaadri, s. o. palgaliste kaitsewäelaste (ohwitseride, allohwitseride) arw on kujunenud palkudes wäeosades nii suureks, et iga 2—3 sõduri kohta tuleb üks ohwitser wõi allohwitser. Ja sarnane organisatsioon on püsinud juba aastaid. Millega tegeleb meie kaitsewägede staap? Kas tõesti sarnane organisatsiooni mõnitus, kus iga 2—3 sõduri kohta on üks õpetaja on meie oludes sobiwaiu, kus igale selge peaks olema, et kokkuhoid meie riikliku majandusrastuste juures hädawajalik. Mindlasti katsub kaitsewägede staap seda põhjendada mobilisatsiooni kooda teostamisega, kuid unustab ka, et meie riik ei ole nii rikas, et wõiks inimestele ainult selle eest palka maksta. Sellepärast — kooskõlad uuesti puntikule rewideerimisele, kea tahtmise juures jääks siin palju kärpida.

Teiseks juureks rahanomamise ongaks on kaitsewäe ühendatud õppeasutused — Tondil. Kas ei ole ka siin mindud liialdusteni? Iga aasta lõpetab oma 60—100 kadetti kursuse ja ülendatakse rahuaegseteks juhtideks — nooremleitnantideks. Waewalt leidub aga meile küllaldaselt wäeosades kohti. Muidugi jäetakse siis ola üle koosseisu, kuni mõne uue „loondatud" organisatsiooni [illegible] ka uued kohad tekkiwad. Näib, et ka praegune organisatsioon on „loondamise" mõttes olnud noorematele kaitsewäe [illegible] [illegible] wiili, sest tolleaegne koondamine tõi kohti [illegible] juure. Seega mitte koondamine waid katendamine. Ka korraldatakse igasugused kursused rohkem, kui selleks tarwidust näib olewat. Küll pataljoni ülematele, küll kompanii ülematele [illegible], [illegible] [illegible] ine. Muidugi maksetakse siis igale kursandisale peale palga weel tubsid kaud tunni eest, mis iseenesest kerackilioostatau, sest on tarwis seda waid kaustiriias määrata, ja kui juba käsukirjas midagi on, siis peab see ikka seaduspärane olema.

Koondamist wäärib ka kaitsewägede staap oma igasuguste osakondade ja jaoskondadega, samuti wäeosade staabid, milledest mõnel waid harilikult üksuse kantselei funktsioonid täita, kuna töö terwe tosin wõi enamgi ametnikke.

Et rahawägi üks kulukamaid wäeliite — selles keegi ei kahtle. Tuleb ainult imestada, missugustel motiiwidel seda lahinswäeosa ei ole senini likwideeritud? Sõja puhkemisel temast suurt abi ei wõi ju olla — siig ernatundelik tulele. Parem oleks selle asemel mõni loonusautode üksus soetada, missugune kiirelt jaudaks wälja astuda.

Ka lennuwäe arendamises tuleb silmad lahti hoida. On ju päewaselge, et meie õhusõja, kui missugusele peale mõtelda ei wõi [illegible] puudub kapital, millega omale küllaldaselt aparaate muretseda, samuti ei tule kõnealla ouatööstus. Meil jääb lennukit tarwitada waid luure otstarbeks, sellepärast ka siin teatawa raamistik, mitte asjata soetada kalleid masinaid.

Palju on waieldud teenistusaja pikkuse üle. Ollakse enamikus weendunud, et wähemalt 12 kuud seda kuidagi lühendada ei anna. Ka siin on eksitus. Puhtpraktiliselt on näha et noorsõdur, olles läbiteinud 4-kuulise noorte sõdurite eriala küllaldaselt teadmisi ja oskusi teguliseda korralikult riigikaitsjana. Leidub sellele wastuwaiteid, siis wõib otsejelt mainida asjaolu, et noorsõdur ülendatud reamehe [illegible] üle [illegible] [illegible], kus 8-kuulise teenistuse wältel mõni kord rohkem unustab, kui juurde õpib, sest nendes wäeosades on töö ainuüksi [illegible], kuna õppus [illegible] jääb. Wäga wabalt wõib õppeaega kuue kuuni lühendada meie sõdur juhtida selle ajaga [illegible] ja kaitsewäelase kohustusi omada. Kui aga tahetakse temast ehk paraadi [illegible] [illegible], siis ei aita ka 1 aastast ja mõni Perserimaa mees ei saa sellega üldse toime. Tuleb waid käia põhimõttel: rohkem tegelikkude tarwiduste kohaselt, mitte aga wälise hiilguse ja efekti poole, kus siiski ükskõik on wäga ja hiilgawa koore puudumisel kõik kokku wõib wariseda.

Kunstnik ja „Alasti tüdruk“.

Berliini sensatsiooniprotsess: Tuntud saksa maalikunstnik Heckendorf warguse pärast kohtu ees.

Ennastohwerdaw wend.

Berliinis [illegible] protsess, mis oli sensatsiooniks ja tõnarimeks ka „Beale [illegible]“. Siin seisis [illegible] kohtu ees tuntud maalikunstnik Heckendorf, — [illegible] warguste nimel. Kunstnik mõistis, et asi tehtud ses [illegible], sest Heckendorf oli mees, [illegible] tunnud, kes [illegible] ja [illegible].

Wend — parandamatu waras.

[illegible] oli ühte [illegible] kuulsa kunstniku [illegible] ja [illegible] suur pronksist skulptuur, mis kujutas alasti tüdrukut. Mõni aeg hiljem nähti kuju [illegible], advokaat Krügeri willa [illegible]. Kui Krügerilt päriti, kuidas ta „Alasti tüdruku“ omanikuks jäänud, andis ta wastuse, et ostnud kuju kunstnik Heckendorfilt. See omaette [illegible] ei tunnud asja kohta midagi [illegible] seletust anda; [illegible] politsei teada sai, et kunstnikul on wend, kes warguste pärast korduwalt karistatud, wõeti wiimane waatlusse.

Nüüd tunnistas Krüger weel, et ta Heckendorfilt ostnud [illegible] pilte, muuseas ka ühe Rembrandti maali, Liebermanni ühe [illegible], ja samuti ka paar Delacroix ja Picasso maali. Politsei huwitus [illegible] ja tegi kindlaks, et nad kõik olid warastatud [illegible] wõetud, [illegible].

[illegible] kunstnik Franz Heckendorf, et ta koos wennaga ühel ööl „Alasti tüdruku“ warguse toime pannud. Pildid aga olnud ta wenna käest, tema ei olewat teadnud, et wennas need warastanud [illegible]. Wend Walter wõttis kõik wargused omaks.

Kaks saatust.

Nagu [illegible] oli ka protsess sensatsiooniline. Healmaia [illegible] kunstnikust, oli kohtusaal elegantset publikut täis kuulanud.

Kaebealuste — wendade wahel on [illegible]. Kunstnik Franz [illegible] ja elegantne, [illegible] einemärgiga, wend Walter aga [illegible] olemusega, kahwatu ja [illegible].

Franz [illegible] oma elukäiku [illegible] lemmikwõe ehitiser, kes tunnud kunstnikuks saamine. Eelmisel aastal [illegible] wälisturu pealt suurem [illegible] Produktiwen 1930. a.: 38 pilti, üksikult kümme- kuni [illegible] krooni.

Walter: algul tehnikumis õpilane, siis ilmaiõda, wõõrundus, seiklused naistega, lõpuks wargused ja sissemurdmised. Waremalt wiis korda karistatud.

Eesistuja küsib kunstnikult, kas see teadis, et ta wend warguste pärast [illegible] on istunud, ja et tal halwad elukombed on, mille peale wend wastab, et ta selles küll on teadlik olnud, kuid tal polnud nii palju aega, et teise elukommete parandamiseks wõimalust oleks jätkunud.

See pole wargus . . .

„Alasti tüdruku“ warastamisest jutustab Franz Heckendorf: Tema advokaat Krügerilt ülesande temale muretseda „Alasti tüdruk“ wõi wähemalt koopia sellest. Kuna aga kuju müüdaw ei olnud ja Heckendorf advokaadilt juba 2500 saksa marka käsiraha oli saanud, otsustas ta „Alasti tüdruku“ kuju omawoliliselt ära tuua — ja ainult selleks, et lasta kuju järele koopiat walada. Autol sõitnud ta koos wennaga wilja juurde, monteerinud kuju aluse küljest lahti ja toimetanud nad tamas [illegible] oma ateljeesse. Asjatult ootis ta walajat, kes kuju järele koopia oleks walmistanud: ilma teose loata lubata ei tahtnud keegi walamist ette wõtta. Nii ei tuinud midagi walja ta ühelgi plaanist.

Maalide wargustest ei taha Franz Heckendorf midagi teada. Seda kinnitab ka wend, kes alati oma kunstnikust-wenna suuloorimat [illegible] kergendada püüab. Wennale olewat ta öelnud, et pildid nimelt kinkigilt olesonlt omandanud. Tõepoolest olewat ta aga pildid warastanud koos keltegi tuttawaga, kellega ta wanglas koos istunud. Ka tunnistajad tõine lewad kunstniku kaitseks. Ta olewat kunstnik nagu ikka, kellele tõike ei saa pahaks panna . . .

Naiskamine ja pettus.

Kohus mõistis Franz Heckendorfi raiskamise ja pettuse pärast tingimusi wiieks kuuks wangi, wenna kui parandamatu kurjategija aga pooleteiseks aastaks.

Politsei protokollist.

Kõrtsmik lasi mehe täis juua. Protokoll tehti restoran „Peterson“ omanikule selles, et ta lasi ühe „Andedeil“ enraiti purju juua [illegible] teiwmase [illegible] hoolets.

Lunad sünniwad juba süüa. [illegible] Möhrl kaebas, et S. Juhkentali t. 3-sa elutsewad politseid Willemsik ja Kuff olla tema aiast [illegible] warastanud.

60 klm. tunnis on linna kohas liig! „Mainra“ A 715 juht wõetakse wastutusele kiire sõidu pärast. Ta kihutas 3 wol tol. mööda 60-klm. tunnikiirusega.

Päike ja wiin panid mehe pikali. Rõmmel tamas mees [illegible] peatamatat Juure [illegible], et ta oli joobnud. Ta pandud arestimajja.

Auto riiwas 3½-a. tütarlast. Pirita teel „Russalka“ juures sõitis auto H-183 3½-aastasest jalgratturist Tamara Selsait nii ligidalt mööda, et porilaud tuka lõhki tõmbas, kriimustades ka jalga. Juhil [illegible] sõiduluba.

Lihuniku noaga wiruntas selga. [illegible] ehitustööde juures [illegible] Wallmann [illegible] Eimi Kalmusele lihuniku noaga selga kaks haawa. Haawad keegid Toimetatakse [illegible].

Warguste register. Ewald Grant warastati Wene t. postkonteris letile unustatud rahakott. Kahju 1?4 kr.

August Praamannil warastati Tatwellar tän. 14 maja eest jalgratas 50 krooni wäärtuses.

Eduard Kebjal warastati Mererulesteel Manom [illegible] jalgratas 47 kr. wäärtuses.

Nikolai Bluul warastati Möbleri tän. 17—3 läbi lahtise akna tuppa tungimise teel raha ja uur. Kahju 427 krooni.

Eduard Kebjal riisuti Meltewnes teel uur 27 kr. wäärtuses, kusjuures talle kõwa asjaga pähe lööd.

Ewald Schulzil ja Nis Boesenil warastati Weizenbergi tän. taskust raha 45 krooni.

Metallitööliste streik Barcelonas.

Barcelonas on elanikke 710.000. Siin on suured metalliwabrikud, kus töölisi üldse 46.000. Käja alanud streigist wõttis osa 38.000 metallitöölist.

Surm sissetulekuna.

Kuidas Justin Macaire elas enda surmast, ja kuidas Louis Legros „laipa“ söömas nägi.

Meie [illegible] kaastööline kirjutab:

Õieti ei tohiks see lugu üldse ajalehe weergudel ruumi leida, kuna ta mõnele waesele narrile [illegible] teele jättumise jelgeks wõib õpetada. Kuna aga kõnawäewal mitukorda hullemad [illegible] nid kõigile teatawaks saawad, kuidas pangahärrad waeste inimeste kulul teewad suuri spekulatsioone jne., siis pole moraalijüngritel ka käesolewal juhusel wist põhjust palju pahandada.

Mees, kes elawat laipa mängis oli Justin Macaire. Seisal mehel tekkis ühel heal päewal idee surmaga raha teenima hakata. Selleks jaotis ta oma lapsed, seitsmeaastase tütre ja kuueaastase poja iga päew ränakutele ja warustas nad sedeliga, millelt oli lugeda:

„Mälestuspärg isa hauale!

Need waesed lapsed korjawad armuandeid, et osta wiimast mälestusmärki oma isa hauale, keda eile tabas ootamatu surm. Mõelge selele, et igaüks teist kord sureb! Ärge olge halastamatud nende wäetikeste wastu wastu!“

Sellel wäiksel dokumendil oli suur mõju. Enamus inimesi, kellede poole wäikesed annetuste korjajad pöörasid, ei mõelnud oma tühjawõitu rahakottidele, isenda puudusele ega korterite wäljatõstmise hädaohule, waid ohwerdasid oma wiimased neeringud. Nina jadas kranke korjanduskarpi ning papa Macaire seadis hanapärjaks määratud rahaga omale sisse wäga mõnusa „haua“ — Montmartre'i pilwelõhkuja wiiendal korral. Elu ja olemine oli kõigiti kena. Parajasti mõtles ta korterisse juba telefoni joetada, kui kõik kokku warises. Kuna lapsed nimelt ühe tõelise heategijaga kokku olid sattunud, kes kawatses hoopis paremat kui wäikese armuande anda. Nimelt otsustas härra Louis Legros, jõukas ja lasteta pagarmeister, wäikesed Macaire'id omale kaswandikkudeks wõtta. Ta läks nendele järele, ning oli ääretult üllatatud, kui leidis surnud Macaire jelle armastusewäärse naise seltsis hästi kaetud laua taga istumas koos lastega.

Justin Macaire ja ta naine mõisteti pettuse pärast kolmeks kuuks wangi, kuna lapsed anti kaswatusasutusse.

„Teil ei saa ju wanglasse minekust wastu midagi olla, nagu surnud inimesel kunagi“, ütles kohtunik otsust kuulutades.

Molitar.

RAADIO.

Kesknäda'al, 12. augustil.

Tallinn. 15.30 päewauudiseid. 15.45 ajanäitaja õiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 20 teateid ja grammofonimuusikat. 20.20 päewauudiseid. 20.30 põllumajanduslikke teateid. 20.45 kontsert. Juh. md. Art. Krull. Orkester: Suppe, awam. „Ilus Galathea“. Rachmaninow, Meloodia. Urbach, fant. „Donizetti wõidutee“. Gounod, walss oop. „Faust“. Schreiner, potp. „Mashoor ja minoor“. Waldteufel, walss „Tereliste wõlu“. Blon, marss „Sõduriweri“. 21.55 ilmateade ja ajanäitaja õiendus Tartust. 22 wana ja moodsat tantsumuusikat heliplaadidelt.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 20 teateid ja grammofon. 20.30 ülekanne Tallinnast. 21.55 ilmateade ja ajanäitaja õiendus. 22 wana ja moodsat tantsumuusikat heliplaadelt.

Königswusterhausen. 13 ja 15 grammofon. 18 laewakontsert. 21 kontsert. 23.15—1.30 ülekanne Berliinist.

London ja Daventry. 13 grammofon. 13.45 orelikonts. 14.30 kergesiiul. muusika. 16.30 sümf. kontsert. 17.45 orelikontsert. 18.15 tantsumuusika. 22 BBC teaatri ork. konts. 22.35 kontsert. Wene muusika. 23 tantsumuusika.

Helsingi ja Lahti. 12.05 kontsert. 20.25 soololaule. 20.45 tantsumuusika. 22.15—23 kaitsewäemuusika.

Stokholm ja Motala. 18.45 grammofon. 19.45 duette. 20.40—24 wana ja moodne tantsumuusika.

Leningrad. 7.30 grammofon. 8.10 noorte jõudude kontsert. 9 sõnaline eeskawa. 17 õpetlased mikrofoni ees. 19 kontserdi ülekanne. 22.30 sõnal. eeskawa.

Moskwa WZSPS. 7.30 hommikukontsert. 8.30 sõnaline. 10.30 kontsert. 16.00 sõnaline. 13 lõunane kontsert. 15.50 sõnaline eeskawa.

Wastutaw toimetaja J. Kärje.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna“
Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinn.

Õige aeg on tellida „Rahwa Sõna“ 15. augustist.

E. S. T. P. Tallinna Komitee

korraldab 16. augustil s. a.

weoautodel huwireisu Wirum. ilusamate

Neeruti mägedesse

Osawõtuks sõidust palutakse registreerida „Rahwa Sõna“ talituses. Wäljasõit „Tööliskodust“ kell ½8 hom. tagasi sõit Tallinna kell ½10 õhtul.

Sõiduhind edasi-tagasi Kr. 2.50.

E. S. T. P. Tall. Komitee.

Tallinna peatolliamet müüb 26. augustil 1931 a. kell 10 oksjoniruumis

esimesel awalikul enampakkumisel

R. T. lisas nr. 55 — 17. VII. 31 a. ja Postimehes nr. 188 — 15. VII. 31 a. awaldatud kaupu, kusjuures uue tollitariifi tõttu tollimaksude summaks lugeda:

rew. dok. nr.	18371 — 30/31	a. järgi Kr.	144,67	rew. dok. nr.	7344 — 31/32	a. järgi Kr.	71,15
„ „ „	6942 — 30/31	„ „ „	86,68	„ „ „	8389 — 29/30	„ „ „	279,65
„ „ „	17556 — 30/31	„ „ „	144,12	„ „ „	7349 — 30/31	„ „ „	393,28
„ „ „	11198 30/31	„ „ „	857,32	„ „ „	4339 30/31	„ „ „	1306,44
„ „ „	5257 — 30/31	„ „ „	15 78	„ „ „	16312 — 30/31	„ „ „	21,52
„ „ „	1361 — 31/32	„ „ „	583,69	„ „ „	5633 — 30/31	„ „ „	26,35
„ „ „	7701 — 3 31	„ „ „	87,37	„ „ „	6213 — 30/31	„ „ „	63,16
„ „ „	9953 — 30/31	„ „ „	636,90	„ „ „	7220 — 31/32	„ „ „	32,77
„ „ „	5166 — 30/31	„ „ „	31 49	„ „ „	16758 — 30/31	„ „ „	174,51
„ „ „	18369 — 30/31	„ „ „	366.54	„ „ „	7775 — 30/31	„ „ „	18,25
„ „ „	37176 — 30/31	„ „ „	20,30	„ „ „	18626 — 30/31	„ „ „	256,62
„ „ „	5072 — 30/31	„ „ „	50,04	„ „ „	9 15 — 30/31	„ „ „	31,22
„ „ „	9169 — 29/30	„ „ „	77,80				

Peale nende müüakse weel wasest, klaasist ja galaliidist teoseid, pudukaupa, raamatuid, tapeedi proowe ja raudkapi.

TAPEETE

ostate kõige odawamini ainult

Suur Tartu maantee nr. 3,

J. Matsina tapeedi- ja wärwikauplusest.

L. H. Dessberry romaan

Elektritooli varjus

Hind 50 senti.

Nimetatud romaan on kirjaniku parimaid teoseid. Algusest lõpuni köidab lugejaid oma põnewa ja huwitawa sisuga. Müügil raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ja ajalehekioskides.

Pealadu: K.-ü. „RAHWA SÕNA“
W. Pärnu mnt. 31, Tallinn.

Kes ärasaadab pealaole raamatu hinna, saab raamatu koduskätte ilma postikuludeta

Ühelgi töölisel ei tohi puududa
äsjailmunud
Karl Marx'i ja Friedrich Engels'i
kirjutatud teos

Kommunistlik manifest.

76 lhk. Hind 35 senti.

Saada raamatukauplustest ja pealaos:
Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.
Tööliste Kirjastuse Ühisus.